

edidit, sed ad internam animo satietatem semper A cum vitali et alios ferculo, quo apprime opmabatur. ruminanda retinuit. Ipsa; et domus ejus comedit, inferciit.

FINIS.

VEN. GUIBERTI ABBATIS

LIBER

DE LAUDE SANCTÆ MARIE.

287 CAPUT PRIMUM.

Se laudantes nusquam aspernatur B. Virgo. — Feminam illam super omnes creaturas post Filium, et per Filium benedictam, omnium creaturarum sub Dei cultu dignissimam, labiis omnino fidelibus, licet minus idoneis, prædicemus. Cujus præconio cum dignitas supercoelestium inefficax æstimetur, multa tamen experientia cognitum est, quod in ejus conspectibus laus hominum atque devotio gratissima habeatur. Nec id injuria. Cum enim se hominem negare non possit, homines, pro quorum potissimum utilitate talis facta est, et talis enituit, quomodo, non dico contemnere, sed omnibus creaturis præcordialius non amare possit? Et amplius, quæ enim humano generi ad hoc proposita, imo præposita est, ut Deo gignendo sufficeret, unde aliis medendis consuluit, inde primo sibi ipsi redemptionis origo fuit, in quo ergo sibi primitus fuit, in aliis non amabit? Et quæ gloriam, quam habuit in Dei Filium pariendo, exæquavit meritis nulli a sæculorum initiis usque ad fines speranda credendo, quomodo non ineffabiliter aggaudeat fidei nostræ, quæ ipsum Deum habet Filium pro præmio fidei suæ?

Ejus fides. — In ejus conceptionis denuntiatio-
ne, illud miraculi ullis ingeniis comprehendere non prævalet, quod puella, et meticulosa sexu, et inusitata ætate, cum sibi angelus insolita et inaudita sponderet, fidem tanta dare celeritate potuerit; quod certe non aliter valebimus compensare mirando, nisi hanc primum intellexerimus inter omnes homines unice nutritam a Spiritu sancto. Nisi enim, plusquam humana consuetudo patitur, divinum, majesticatumque quiddam ipsa ab ineunte ætate ingenio suo concretum cognosceret, tanta facilitate non crederet. Tanta enim excellentia promissorum in vanitati subjecto corde non caperet. Ubi quippe nulla præcesserint munia meritorum, spei magnæ emolumenta non suppetunt. Quis ergo homo perpendat, imo excedens hominem quæ angelica natura conjiciat, quæ fuerit puritas, quod pondus, quæ gloria illi ut, ita dicam, cœlesti conscientiæ innupta, quæ nullis sibi præmissis Scripturarum exemplis, nullis similium a sæculo eventuum imaginibus

B exhibitis, tanto verborum privilegio sinum suæ credulitatis expanderit?

Si Saræ, si Manue et uxori ejus, quod ad rei huius comparisonem usitatissimum erat, vix astrui, vix credibile videri potuit; isti juvenulæ rerum omnium præsertim muliebrium inexpertissimæ, unde tanta, ex tam simplicibus verbis angeli, tam propere fides ingeri valuit? Si Moyses post tot divinorum efficaciam signorum, qui cum Deo facie ad faciem quasi homo ad proximum loquebatur, ad contradictionis aquas distinxit in labiis suis, de cujus excellentia dicitur: *Quia mitissimus esset omnium qui morabantur in terra (Num. xii, 3)*, pro ejus derogatione adversus Aaron motus Deus Maria lepra percusserit, quid putamus ex quam infinito sanctitatis fonte processerit, quod non cuicumque, sed divino conceptui, ac si semper præsagium sibi fuisset, aurem ista adeo obtemperanter, animumque aperuit? Certe ipse Zacharias Joannis pater, legis prophetarumque doctissimus, dum filii sibi eximia cœlitus enuntiarentur origo, miserabiliter hæsit. Isti, quod ex Spiritu Virgo, non mulier ex marito conciperet, dicto celerius stetit; cui sententiæ concinit quod ei ab angelo plenitudo gratiæ prædicatur, nisi enim divinæ in ea virtutis ad integrum copia confluisset, nunquam bonorum omnium universitati Dei Filio concipiendi obedientiam, quod ineptis mentibus fabulosum videretur, impenderet. Ex munere enim supernæ infusionis, quod a primævo singulariter inolitum sibi erat, non est, tali stupefacta de nuntio, sed omnimodam totius divinitatis exuberantiam, quasi ab æterno cognitam, gratanter excepit, quam ad hoc ipsum Spiritus sanctus semper imbuerat.

Quam excellens fuit illius angelo assensus. — Dicenti plane angelo: *Ecce concipies et paries (Luc. i, 31)*, nunquam, quomodo posset fieri quia virum non cognoscebat, objiceret, si se ex sponso quem videbatur habere concepturam sciret. Quis ergo istic conjecturam pro tam insolita interrogatione non sumat, quod ex veteri mirabilis gratiæ experientia virginitati perpetuæ inservire delegisset, quæ ex præsententi, cui jam credita fuerat viro, se parituram minime reputasset? quia enim novæ gratiæ principium ipsa erat, plane competens fuerat, ut novæ

specialitatem professionis haberet, quæ novogignendi genere auctorem totius sanctæ novitatis exponeret. Non igitur angelus cor in ea rude aut imparatum reperit, cui cunctis tunc viventibus adeo inseparabilia [f. insperabilia] nuntiavit, quibus tanto fidelius assensum præbuit, quanto humana natura eminentiorem inesse sibi affectum sensit.

Gratiam dat Deus sanctis ad mensuram. — In aliis sanctis mentibus spiritualium charismatum 288 particulariter mensuræ, non plenitudines in præsentis sæculo prærogantur. Pro quo e regione dicitur quia in futuro erit Deus omnia in omnibus (1 Cor. xv, 28). Si itaque nunc in eis omnium virtutum scintillæ interemicant, tunc integræ per omnes sine ulla luminis interpolatione coruscant: quod enim dicitur: *Non ad mensuram dat Deus Spiritum* (Joan. iii, 34), ad Filium pertinet, cujus totus spiritus ipse est. Quod autem unicuique secundum propriam virtutem, ad hoc utique quod fidelibus supernæ distributiones, juxta Apostolum, pro fidei mensura donantur (Ephes. iv, 7), cui simillimum est quod de incomparabili prorsus et benedicta hæc Virgine et creditur, et prædicatur. Ipsi plane nihil ad mensuram est præbitum, cum eum, qui apud Patrem totus erat, Virgo mirabilis intra septa uteri tulit totum.

CAPUT II.

Deum in se totum substantialiter contigit B. Virgo. — Super qua re quæstio se infert omni contemplatione dignissima. De nullo sanctorum sentire aut dicere audeamus quod in illa beatitudine sempiterna, nedum in hac mortali vita, cujuscunque excellentiæ sit, Deum substantialiter totum in se habeat, etsi enim omnis intra quemlibet virtutis congeries inesse perfectissime æstimetur, nulli tamen divinitatis universitas essentialiter, ut est infusa, dignoscitur. Quod quippe dicitur futurum Deum omnia in omnibus; nihil aliud est, nisi quod Deus, qui quosque sanctos per singulas quasque virtutes in hoc mundo nobilitat, tunc universos universitate gratiarum perfundendo collustrat. Aliud ergo est exuberare gratia, aliud ineffabiliter incomprehensibili repleti substantia. Quæ utraque singulariter benedicta de qua agimus femina sic habuit ut et plenitudine gratiæ redundaret, et incircumscriptum inter omnes creaturas sola, non in suo solummodo, ut cæteri, munere, sed totum in seipso portaret.

Status ipsius in hac mortali vita præstantior quam in cælo. — Unde quæritur, et a nobis debita humilitate pensatur, utrum sacrosantissima illa in mortalibus adhuc constituta membris, Deum gestando plus habuerit, quam nunc habeat illo in cælestibus coregnando; quod plane sic posse sentiri sine præjudicio intelligentiæ verioris existimo, quod in corruptibili carne multo magis plus habuerit, cum plenitudo divinitatis in se corporaliter habitaret (Col. ii, 9), quam nunc habeat, licet christo suo coregnet, quamvis enim omnibus potentius creaturis feliciter vivendo persentiat, non tamen illud, quod in modo omnium gratiarum ac gloriarum abundan-

tissima, imo cunctis præstantissima ubertate jam possidet; statui illi, ut mihi videtur, comparari valebit; quo licet mortalis totum in se continuit quod Deus est. Aliud est nempe in quo totus resederit; aliud, quamvis beatissime, quod particulariter implet. Illam itaque ineffabilem Mariam ex quadam parte, dum Deum concipit, beatiorum in præsentis dixerim, quam existat in futuro, ea pene imparitate, qua pars distare putatur a toto. Cui namque personæ, præter istam, attribuas, ut in ea se Deus totum personaliter contulerit? Ne in futuro quidem reperies, in quem coagulum inaccessæ illius majestatis effecerit. Si enim Deo nihil est beatius, et illi beati dicuntur, ut sunt pauperes spiritu, ut sunt mites (Matth. v, 3, 4), quos virtutis alicujus splendor illuminat, quid in cælo terraque eo corde et ventre felicius, quo se ad integram illius creatricis essentiæ omnipotens summa coaggerat?

Objectionibus occurrit auctor. Sapientissima potentissimaque probatur Virgo beata. — Sed ad hæc jam resipiscat animus, et ipsius sacrosanctæ puerperæ ignorantias, et quasi communes ei imbecillitates objectet. Dicat itaque: Cum ergo ipsa Deo concepto omnia pueri futura scire debuerit, toties ad Joseph edocendum angelus vexari non debuit. Occurrat igitur econtra memoriæ, quod ab archangelo inter annuntiandum dicitur: *Virtus Altissimi obumbrabit tibi* (Luc. i, 35). Et quid fuit illud obumbrare, nisi illius incircumscripti luminis immensitatem obtutibus mentis obtexere? Virtus plane Altissimi obumbrat, cum sanctus Spiritus, cujus speciale donum est humilitas, in conspectu rationis interioris gloriæ claritates extenuat. In conspectu ergo illo sicut nulli comparabilis existit dignitas, ita dignitatis potentiam non dissimilis aliis obnubilavit infirmitas. Unde et alibi dicitur: *Pone quasi noctem umbram tuam* (Isai. xvi, 3). Quasi, inquit, non vere, non enim quo lucemus, sed quo tenebrascimus debemus attendere. Non igitur forsitan quidpiam ignorare potuit, quæ Deum omnia sapientem genuit; quæ tamen et sapientia, pariterque ex Deo carni suæ unio potentia, tanta dispensatione delituit ut sibi nec scire, nec posse deesset, cum tamen opportuno tempori interim virtus contexta serviret, sicut enim in puero Jesu sapientia, ætas et gratia apud Deum et homines pedetentim coaluit (Luc. ii, 52), ita et in matre, exolescente Filio, et propalante per doctrinam et signa quod erat, quidquid in ea præter naturam factum nesciebatur, apparuit. Processu sane temporis, et cœptæ efficientiæ dispensationis, et matris imbecillitas, et nati ignobilitas mirabili mysteriorum revelatione perpatuit. Quodam denique modo fragili sexui et ætati; si dicere audeam, lubricæ parsum super isto putamus, dum ut virtus immodica in animo tolerari potuerit corporis tenuitate, sub egestate domestica, scientiæ etiam et exterioris conversationis generalitate temperatur.

Exa-to itaque a temporali miseria Filio, et glo-

riosa Mater fidelium omnium opinione eximitur : et A potuit siquidem ipsa similia nobis pati, et corporis obstaculo ab omnimoda scientia, quod Deus est, intercludi, et unde tamen intercluderetur, cui semper absque dubio quod pepererat præscriptum animo tenebatur? Si propter sui exinanitionem, formæ servi acceptionem, crucis obeditionem super omne nomen exaltatur Filius, cum ejus contumelias **289** et mortem maternus dissimulare non potuisset affectus, suppar quòdam modo Filio matri successit effectus. Sicut enim gloriam in Filio præcessit humilitas, sic Matris humilitatem, quæ redundabat a Filio, nimirum est subsecuta sublimitas: cujus gloria interior quo magis intrinseca, tanto fuit Deo contemplando subtilior; et lampas ejus quo apud cogitationes divitum despectior, eo ad statutum Filii sui tempus paratior. Unde ipse *Tempus*, inquit, *meum nondum advenit* (Joan. vii, 6).

Capro igitur emissario in solitudinem emisso, et ipsius Matris pedibus luna supposita, et in idem traducta desertum, ejus jam rite magnificentia, et ex Filio, et post Filium omnipotentia multiplicibus aperiitur ostensis. Ipsa in sanctorum visionibus, et signorum efficacia, ex cœlestium spirituum apparitione, hominum patrocinio, inferorum exactione, Reginam se cœli terræque ex suis circumstantiis ubique propalat. O ab intus gloria! o quam respexit Deus ancillæ singularis humilitas! Si eum jam perpendas qui pertransivit animam tuam gladium (Luc. ii, 35), multo avidiore lætitia uteri tui exultabis ad fructum! O ineffabilem vere etiam angelicis rationibus feminam, quæ adhuc carnali septa pariete illud incomprehensibile lumen tulit, quod neque humanus, neque cœlestis spiritus, non dicam totum tolerare, sed etiam pervidere non possit! videre enim suum qualitercunque Creatorem etsi permittitur, comprehendere tamen omnimodis ac pervidere negatur. Hinc est quod desiderant in eum angeli prospicere (I Petr. i, 12), dum propter sui incomprehensibilitatem non cessant insatiabiliter inhiare.

Pensemus ergo, dum eum ista concipit, quam excellentius omni creatura viderit, dum portare datur quod nulli licuit, unde illud mirabiliter sensum est, quod non cognoscebat eam donec pareret (Matth. i, 25). Ab eo enim statu quem ante conceptum facies ejus habuerat, tantum prægnantis forma distabat, quantum a lunaribus radiis solaris potentia; si enim de justo dicitur, quia exhilarat faciem in oleo (Psal. ciii, 15), id est exteriorem suum habitum clarificat de Spiritu sancto, quis putamus illius gloriosæ feminæ de ingenita majestatis splendor accesserit, quæ excedens decorem angelicum gloria eluxerit? Si Stephanus inter concilio consistentes tantopere divinitus illustratur (Act. vi, 15), ista ex plenitudine divinitatis cui lumini comparatur?

CAPUT III.

Thronus est eburneus Salomonis. — Hæc est thro-

nus quem *fecit Salomon de ebore grandem: et vestivit eum auro fulvo nimis* (III Reg. x, 19). Sapientia Dei Patris primum, juxta apostolum, pacifica (Jac. iii, 17), ipsa est Salomon, quæ thronum de ebore sibi facit, dum sedem in Virgine, qua nil unquam fuit castius, sibi ponit. Elephas enim, cujus ossa sunt ebur, continentis ac mundæ naturæ est. Porro grandem, nimirum ex Filio cœlis, terris, et inferis præidentem. Hunc auro fulvo nimis vestit, cum eam non virtutum scintillis ut alios, sed ipsa substantialiter propria divinitate interius exteriusque infercit. *Qui habebat sex gradus, et summitas throni rotunda erat in parte posteriori* (III Reg. x, 19). Sex gradus sunt timor et pietas, scientia, et fortitudo, consilium et intellectus, quibus pervenit ipsa ad eum, qui sibi specialiter præsedit sapientiam Christum. Summitas throni, singularis eminentia est Genitricis Dei. Hæc rotunda est a parte posteriori, quia humanis usibus despicibilis, dum adriveret, quasi fabri uxor, jam nunc ubi solus Deus videt, supparem quòdammodo prodigiis se ostendit omnipotentia Dei, dum trinam machinam, ut prælibavimus, potentialiter circumplectit.

Et duæ manus hinc et inde tenentes sedile (ibid.). Duæ manus, duæ sunt in Christo operationes. Operatio carnis licet fragilitati primum addicta sit, tamen ea est quæ dicit: *Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra* (Matth. xxviii, 18). Operatio divinitatis: *Quia per ipsum facta sunt omnia, et sine ipso factum est nihil* (Joan. i, 3). Hæ utraque operationes, pro una persona pariter hinc et inde ipsam, quæ gignere meruit, dignitate debita roborantes, æquas et secundum Deum et secundum hominem, quia unus est, habent vires. *Et duo leones stant juxta singulas manus* (III Reg. x, 19). Leo super carnis motus regum in quoque fideli dominium signat. Duo leones itaque duo sunt prælatorum et subditorum seipsos regentium ordines Ecclesiæ. Juxta singulas manus duo leones stant, cum quidam eorumdem ordinum actualiter sanctæ illi humanitati inhærent. Aliqui summæ contemplationi incumbendo præminent. Unde est: *Æstatem et ver tu psalmasti* (Psal. lxxiii, 17), id est contemplatives et actuales tu instituisti.

Duodecim leonculi stantes super sex gradus hinc et inde (III Reg. x, 20). Per duodenarium fide Trinitatis instructi, et quatuor Evangeliorum impletione quadrati. Hi leonculi penes alios innocentes, et sui ipsorum rectores super sex gradus stant, cum sese sex virtutibus prædictis roborant. Hinc et inde sunt quia pro captu suo quique in alterutram partem se deflectant. Unde de utraque dicitur: *Per diem sol non uret te, neque luna per noctem* (Psal. cxx, 6). Quod est: Ex divinitate gloriæ, et splendoris nimietas tibi contemplanti non oberit. Porro humanitas Christi, si sis minus perspicax, non officit. Non est tale opus **290** in universis regnis; quia neque in cœlo, neque in terra, neque sub terra tale quid contigit, ut Deus dignaretur non angelos, sed

utrum Virginis formam apprehendendo. Abrahæ. A via est, et ad intelligentiam veri luminis vergit, seminis.

CAPUT IV.

Porta orientalis apud Ezechielem xl, 6. — Hæc est apud Ezechielem etiam porta illa, quæ respiciebat ad viam orientalem, et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem. O porta, per quam Deus ad nos ingreditur! o porta, qua fidei mysteria reteguntur! Speciosa, inquam, porta per quam Dei civitas aperitur. Hæc respicit ad viam orientalem, quia quidquid ipsa est, quidquid in ea actum est, nil aliud quam divini luminis indicat actionem. Cum talis illa inter feminas benedicta a nobis credatur. Ecce mox dum sic amatur, Dei gloria per ipsam viam ingreditur, quia quo magis eam totius venerationis internæ ulnis amplectimur, tanto a nobis evidentius celsitudinis ejus honor agnoscitur; is enim non comutando, sed amando penetratur.

Et vox ei erat quasi vox aquarum multarum (Ezech. XLIII, 2). Illi Deo Israel, quod interpretatur cum Deo directorum, hæc femina gloria est, quia dum consideramus ex quanta eam Deus humilitate provexerit, quid in ea fecerit, in his ejus excellentiæ contemplationibus mens nulla non deficit. Ipsi gloriæ vox est ac si aquarum multarum (*Psal. xcii, 4*), quia cum una sit scientia hanc semper esse virginem et Dei matrem, tamen pro diversis et diligentium et amantium qualitatibus, quandiu præsens volvetur sæculum, non deerunt qui ejus gratissimam et verbis et scriptis promulgaturi sint laudem.

Ecclesia illustratur Maria. — *Et terra splendebat a majestate ejus (Ezech. XLIII, 2).* Excluse Mariam ab Ecclesia, quid erit Ecclesia nisi miseria? si ipsa non genuisset, quæ redemptionis mentio exstitisset? At quia genuit, vide quis in omnium piorum mentibus florulentissimus gloriæ spei decor emersit. Et quis ille adeo inter Christianos miserabilis, qui vel ore non præferat, qui non periculis objiciat nomen Mariæ mirabilis? Dum ergo tantæ ejus majestas genituræ, licet cogitari plene non possit, attenditur, eo Ecclesia splendore respergitur, quia id ipsum unde honorata tantopere constat, ad auspiciam, ad propagationem, glorificationemque Ecclesiæ omnimodis retorquetur. Ipsa est terra, cui dicitur: *Dei agricultura estis (I Cor. III, 9)*, et infra:

Et cecidi super faciem meam (Ezech. XLIII, 5). Super faciem cadimus, cum a magnitudine benignitatis a Christo impensæ, in conscientia erubescimus. *Quid retribuam, inquit, pro omnibus quæ retribuit mihi? (Psal. cxv, 12.)* Majestas ingressa est templum (*Ezech. XLIII, 4*), dum digno pudore concutimur: quia nil dignum Matri et Filio retribuemus. Majestas Dei templum ingreditur, quia in consideratione nostra quid Deus in Virgine pro nobis fecerit, affectuosissime ampliatur. Per viam autem portæ quæ respicit ad orientem templum intrat (*ibid.*); dum per fidem dispensationis in Maria factæ, quæ singularis

via est, et ad intelligentiam veri luminis vergit, mentem inspirat.

Et levavit me spiritus (ibid., 5). Levat nos spiritus, cum ex repletione conscientiæ, quod est templum, in eminentiam contemplationis promovetur intellectus. *Et introduxit me in atrium interius (ibid.).* In atrium interius introducimur, cum ad præcordiales divinæ charitatis amplexus admittimur. Exterius autem charitas est proximi; quo enim magis Filii ex Matre humilitatem, et Matris ex Nato potentiam inspicimus, tanto amplius in eorum amore exardescimus. Unde subditur: *Et ecce repleta erat gloria Domini domus (ibid.).* Gloria Dei ratio accipitur in sacra pagina cœli terræque concretio, sed potius pro nostra salute in hominem divinitatis inductio. Unde psalmus cum Deum mirabilia fecisse diceret, expressit; *Salvavit sibi, inquit, dextera sua (Psal. xcvi, 1)*, subaudis genus humanum., Et illud: *Inhabitabit gloria in terra nostra (Psal. lxxxiv, 10).* Nihil enim de Deo gloriosius, quam quod apud infideles de eo est vilis, apud bonos humilior, apud omnes salvandus utilior. Gloria autem est frequens cum laude alicujus opinio. In quo ergo Deus nobis erit gloriosior quam ex eo quod nobis exstitit, non sine suis doloribus immensis inflexior? Conscientiæ ergo domus, postquam in cubiculum Regis, quod est atrium interius, introducimur, subito sancti Spiritus illapsus divinarum misericordiarum recollectione gloriabunda, tunc vere repletur, quia nil ad nos invisendos Dei Spiritum magis provocat quam quod mens sui Redemptoris labores, et dona recogitat. Post aliqua quoque addidit:

Converti me ad viam portæ sanctuarii exterioris, et erat clausa (Ezech. XLIV, 1). Via portæ consideratio est Mariæ; sanctuarium exterius, corporeæ virginitatis ipsius decus. Hæc clausa est, omnis pudicitæ circumstantia communita: quæ non aperitur, quia nulla ulli titillationi ex parte discingitur. *Vir non transit per eam (ibid., 2)*, quia nulla maritalis intentio cadit in eam. *Dominus Deus ingressus est per eam, eritque clausa principi (ibid.),* quia etsi divinitas penetrat matris conscientiam, ipse idem, qui nascendi de Virgine princeps est, non imminuit castitatis custodiam. *Princeps ipse sedebit in ea ut comedat panem coram Domino (ibid., 5).* Sedere regnantis est. In ea itaque sedit, qui in eam, virginitate illæsa, ut rex naturarum introiit. Ibi panem coram Domino comedit, quia electos omnes in eodem utero sibi incorporavit. *Meus, inquit, cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei (Joan. iv, 54).* Quod est coram Domino. *Per vestibulum portæ ingreditur, et per viam ejus egreditur (Ezech. XLIV, 3),* cum per humilitatem, quæ proprie sanctorum animos vestit, Virgo gravidatur; et post exhaustum idem sacrarium sub eadem via, id est intentione, vita transigitur. Sub qua enim vilitate se egerit, teste est Evangelium, cum defertur ad templum parvulus officio parentum.

Clarius omni creatura Deum videt et cognoscit. —

Post plurima quoque subjungitur: *Porta atrii interioris, quæ respicit ad Orientem erit clausa sex diebus (Ezech. XLVI, 1)*. Atrium interius, id est quod in Deo diligendo potissimum fervet intrinsecus. Porta itaque atrii interioris ipsa Virgo puerpera est, per quam fit nobis aditus divinæ agnitionis: a nemine enim scitur, a quo non diligitur. Porta ergo atrii interioris est, per cujus præcordialem amorem ad purissimæ fidei excurrimus intellectum, qui ipsius fidei fructus est, ex quo sentimus quomodo sub eadem persona, et quid Deus et homo est. Porro etiam porta atrii interioris ipsa est, quæ non tam prius quam omnium excellentius ad summam Dei notitiam intromissa est; et quo ipsa spiritu sensit, per eundem idipsum nobis sentire causas dedit. Hæc respicit ad Orientem, quia quo nullus mortalium, imo nulla creaturarum rationalium vix scintillare prævaluit; illuc ista, in Deum videlicet auctorem luminis liberrime mentem fixit. Hæc clauditur sex diebus in quibus opus fit, quia conceptionis ejus mysterium, ex qua introitus ad vitam homini patuit, omnem in præsentis sæculo naturam (quod significare sex dies assolent) latuit et latebit. Cujus si corrigiam solve dignus non est, quo major in natis mulierum nullus est, quis putas interim dum advivitur dignus est?

De visione beatifica. — Die autem Sabbati aperietur. (ibid.) Si sex diebus præsens sæculum, in quo perfectorum habemus exercitia operum, per Sabbatum intelligitur requies animarum, in qua clausæ portæ tunc mysterium aperitur, quia carnis dimoto pariete, quod per speculum et in ænigmate nunc cernitur, magna ex parte perspicitur: quo enim absque solitis suis integumentis simplicior, eo noster spiritus non solum ad secretorum notionem, sed et ad ipsam fit Dei visionem acutior. *Sed in die Kalendarum aperietur (ibid.)*. Dies est aperta Dei et omnium divinorum comprehensio. Unde Paulus: *Sequor autem si comprehendam, tuncque cognoscam sicut et cognitus sum (Philip. III, 12.)* Kalendæ vero, quæ a convocatione sunt dictæ, diem significant regenerationis nostræ; in qua sine dubio sicut animæ, sic corpori dum cumulabitur plenitudo gloriæ, ad integrum quoque præbebitur scientia Christi incarnationis in Virgine, et dispensationis in homine. In hac igitur interni luminis omni moditate aperitur, dum quidquid de ejus divina et humana natura sciendum est, scitur.

Et intrabit princeps per viam vestibuli portæ deforis (Ezech. XLVI, 2). Vestibulum potest intelligi corpus nostrum; quia veluti domus prætextitur vestibulo, sic anima carnis obstaculo. Cujus via est sensualitas ipsa, quæ licet corporalis sit, tamen in incorruptibilitatem impassibilitatemque versa, quanto spirituali potentia jam præeminet, tanto, si dicere audeam, in subtilitatem rationis per vim resurrectionis acuminata, purius Dei faciem contemplari prævalet; et quanto forasticis distensionibus caret, tanto ad unum collecta, ei cui introrsum inhiat immutabiliter

etiam exterius hæret. Porta autem deforis, ipse est aditus et exitus virginalis; sicut porta intrinseca egressus intelligi potest de secreta essentia Patris. Princeps ergo intrabit per viam vestibuli portæ deforis, cum per ipsos non iam passivos corporis sensus penetratur virtus, ac veritas virgineæ conceptionis. Sequitur: *Et stabit in limine portæ (ibid.)*. Limen portæ summa est virginalis obedientiæ, in qua princeps tunc stabit, cum per divinitatis potentiam, quæ, moris omnibus, semper stat, virginem se fecundasse, et quo modo per Spiritum sanctum eam fecundaverit, virginemque dimiserit ipse monstrabit.

Et facient sacerdotes holocausta ejus; et pacifica ejus (ibid.). Holocaustum totum incensum est. Holocausta ejus per sacerdotes fiunt, cum in consideratione illius ex virgine humanitatis tam mirabiliter assumptæ, reges jam et sacerdotes a Deo facti miramur, et Auctorem omnium angelis minora tulisse, perpetuis desideriorum æstibus nequaquam ardere desistimus. Pacifica ejus, id est principis, pariter fiunt, cum sancti immutabili contemplatione hujus tantæ dulcedinis, et imperturbabili jam securitate quiescunt.

Obedientia ex humilitate, humilitas autem ex adversitate probatur. — Et adoravit super limen portæ, et egredietur (ibid.). Limen portæ superius obedientiam diximus, quæ obedientia dici non potest, nisi ex certa humilitate firmetur; certa autem humilitas tunc esse solummodo noscitur, quæ ex emergenti adversitate inter obediendum probatur. Sicut plane limen portæ instar fundamenti subsidit, et cunctis intrantibus pervium constat, sic ineffabilis Virgo licet alias prorsus inimitabilis habeatur, super hæc pene solo universorum exemplo proponitur.

In anteriori tractu vehemens miraculum existisse probavimus, quod ad tam insuspicabilia cunctis promissa mortalibus sine exhortatione morosa, sine ullius oblatione exempli, illius benedictæ juvenulæ inflecti valuerit adeo celeriter animus. Cui quidpiam non minus mirum in hac ipsa obtemperatione subnectimus. Si commanibus virginibus ex nobilissimis quos essent sortituræ maritis, filii nobiliores futuri præragio aliquo sponderentur profecto eis, et marium voluptas insignium, et gloriosa posteritas indubie blandirentur. At vero istic summe dispariter: quæ enim, ut supra disputatum est, mentem perpetuæ virginitati addixerat; quæ etiam quamvis specie tenus in jus virile jam cesserat, unde, quæso, tam facili oratione obtemperare sic potuit? quæ certe humanitas, etsi non aliorum, tamen ejus qui maritus videbatur scandalum timuit. Cujus tactuum nescia, in eadem participatione, non fuit: quæ res eum quanto latuerat, tanto in hujus traductione secreti more humano sollicitare debuerat. Ubi ergo nihil quod carnaliter eam delectaret in conceptu suberat imo tantum mysterium nescientibus suspitioni aut probro patebat; mira ejus obedientia sub hac humilitate probatur, quæ in tam

passibili, imo angelica castitate, totius popularis infamiae omnimodis incuriosa videtur. Quos enim animos magis munit pudicitia, eo gravior etiam super rumore falsissimo atque rarissimo vexare consuevit verecundia. In quo tamen ejus fides vel maxime super hoc approbatur, quæ et Dei promissa quancunque forent, sicut incunctanter credidit, sic ea ipsum ordinate, honeste ad sæculum ac competenter moderaturum pariter scivit. Princeps ergo super hoc limen adorat, cum affectuosissime venerandam tantæ humilitatis obedientiam omnium menti Christus insinuat. Juste enim honorari meretur, quæ et super se credidit, et in eo quod sibi promittebatur nihil carni placitum, sed quo spiritualiter potius præemineret, attendit.

CAPUT V.

Beata Virgo gratia haud ad tempus sed continuo plena ostenditur. — Sed quispiam infideli deterior obijcere poterit quod puellam illam rerum divinarum prorsus insciam, quasi perfunctorie ad tempus Spiritus sanctus impleverit. Quod si ita est, quæso quid est quod apud Deum gratiam invenisse dicta est? Plane si invenisse dicitur, inveniri dici non potest, nisi super eo quod quæsitum intelligitur. Ergo si gratiam invenit, quoquomodo quæsierat; et quæ est ancilla toties in psalmis, ac Evangelio dicta, si a quovis obsequio exstitit otiosa? Non possum exprimere ancillatum, qui aliquem suo Domino aut dominæ non rependit famulatum. Plurima est procul dubio ancillæ humilitas, quam Deus tantopere dignatur, ut eam respexisse dicatur. Si ergo humilitas meritum est, et non populariter bonum, sed excellentissimæ bonis aliis præeminens est, quam respexisse Deum probatum est, ad subitum eam sanctum Spiritum imbuisse quomodo verum? Quod si temporaliter ut in Balaam prophetante, et asina loquente, ac angelum vidente (*Num. xxii, 25*), miraculum actum est, insensibiliter Christus conceptus est, quod summa Genitricis ac Geniti indignitas est. Apud Suetonium legitur quod in somnis sit claudo cuiquam imperatum, ut ad Vespasianum Cæsarem iret; pollice dextri pedis ejus clunem læsum impeteret, sicque gressuum æquitatem attingeret, quod et factum est. Si igitur ante conceptum Virgo de Deo aut parum, aut nil sapuit, quid Vespasiano et claudo plus habuit?

Si parasse lucernam dicitur Christo suo (*Psal. cxxxii, 17*) Deus, illius non paratur animus, ac uterus, quo se pariendum universaliter contulit ipse Christus? Et ipsius certe Elisabeth justitia vetus in Evangelio non tacetur, quæ cum ipsa prole prophetico spiritu adimpletur, et isti etiam intentio ante conceptum religiosa detrahitur? Si propheta Emanuelelem vocat, quod est *Nobiscum Deus*, nec ab ullo non creditur; angelus qui post *Ave* ei præcinuit, *Dominus tecum* (*Luc. i, 28*), ergo mentitur? Et quæ Dei amoris ei ignorantia inerat, si cum exuberantia gratiæ Dominus ei comes erat? Si Dominus ipse vadit parare mansiones, id est locis manso-

rum mentes, fuitne ante verba angeli vita Virginis ita divini saporis experta, ut quod in aliis, omnino ad comparationem hujus minoribus negotiis non negat, sibi ipsi matrem coaptando non præbeat? Si philosophicæ mentis est in mediis frequentibus solitudinem sibi facere, et tamen ex comitatu rationis solam esse non posse, quod putamus repurgium Filius Dei in illius feminæ corde fecerit, quomodo, ne ad momentum quidem, ab ejus illustratione recessit, quam ad futurum suæ propriæ et totius Christianitatis honorem maternitatis ascivit? Et quomodo vel ad punctum ei, ex quo genita est, defuit, qui quod ex ea sumpturus erat, Verbo, quod ipse est, ante etiam sæcula counivit? ipse enim in Apocalypsi dicitur: *Agnus occisus ab origine mundi* (*Apoc. xiii, 8*).

Ubi quoque notandum quod non dicitur *Ave gratia implenda*, sed *gratia plena*. Nec minus attendendum, quod priusquam conceptum ipsi, partumque denuntiet, gratiæ ei plenitudinem inesse docet, ne post enuntiationem **293** conceptus quisquam autumet ea gratia de repente profusam, quam non habuerit ante horam. Et certe fides præveniente gratia ex libero maxime arbitrio constat. Unde ergo beata ab Elisabeth quia crediderit, dicitur (*Luc. i, 45*), si fidei admirandæ meritum nullo in ea jure prædicatur? Quid quod ab eodem angelo ante illius denuntiationem pro qua venerat causæ, inter mulieres benedicta vocatur, nisi quod in hoc ejus, ut sic dicam, idoneitas ad suscipiendum Dei Filium principali singularitate notatur? Quod si ab ignava et cæteris morem gerente virginibus puella tanta res exigitur, non majoris gloriæ esse videtur quantum ad Virginem spectat, quam quod apud Isaiam super Cyro fiendum præ sagatur: quibus dictis subjungitur: *Accinxi te, et non cognovisti me* (*Isai. xlv, 5*). Non quoque quidpiam majus quam quod in virgibus Moysi et Aaron celebratur, quarum altera effigiatur in colubrum, altera expressit amygdalum, si sibi hæc gratia erupit ad subitum, quid exinde beatitudinis ejus attigit animum, ubi nec in interiori ejus gloria tanti boni novitas futura præluserit, et expleto officio in modum scintillæ destiterit? Si sic pectus gessit a primævo stolidum, quid est quod tam moraliter cantat deponi sedes potentium, et exaltari humilium? (*Luc. i, 52*.) Plane si tanta facilitate conciperet, mysterium eorum, quæ apud se secundum quod obijcitur, tam inopinate susceperat, puellari forsitan futilitate jactaret, non, juxta Evangelium, conferendo servaret. (*Luc. ii, 19*). Ergo mater Samson pro ejusdem nascituri reverentia cæremoniis addicitur (*Judic. xiii, 13, 14*), et Auctoris omnium mater subito instar dementis arripitur?

Quare B. Virgo in salutatione angelica turbatur. — Ad hoc etiam considerandum quod, angeli salutatione præmissa, subjicitur: *Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus, et cogitabat qualis esset ista salutatio* (*Luc. i, 29*). Nota verborum qualitatem nostris et pene universorum inusitatam moribus.

Laudari tantopere se, et ab eo quem angelum indubie noverat, audit. Et quæ causa motus, quæ causa turbarum? Etsi mirari potuit, ut putatur, turbari non debuit. Res est quæ viris etiam sanctissimis multum argute subripit, ut cum videlicet ab instabili non sine adulatione aliquoties vulgo laudantur, illico illac pene præcordialiter inflectantur. At vero istæ omni miro mirabilius est quod angelus per se undecunque verax, ex divina ei etiam sententia proloquitur, et tamen super tantæ imonii latione turbatur.

Est ergo rei hujus attentiori animo contemplari materiam. Perfectissimi boni natura est, quo ampliori amore virtutis inæstuat, tanto sibi miseria fragilitatis, aut perminimæ noxæ eujuspiam, cui subijci adhuc se æstimat, in consideratione redundat: nec perpendit quid habeat, sed cui necessitati subjaceat. Et cum divini instinctus sapore nectareo interius irremisse pascatur, nequaquam de his quæ adjacent gratulatur, id potius tantillum quod adhuc videtur officere, lamentatur. Unde David se crebro egenum et pauperem (*Psal. LXXXI, 4*). Jeremias clamat. *Ego vir videns paupertatem meam (Thren. III, 1)*. Plane alter audierat: *Inveni virum secundum cor meum (Act. XIII, 22)*, alter procul dubio; *Priusquam exires de vulva sanctificavi te (Jer. I, 5)*. Et tamen uterque quibus se humilitatibus addixerunt in promptu est. Joannem non latebat quidquid ab archangelo pene ipsi Christo suppria de se dicta fuerant, et tamen verbo ac opere, quo humiliora poterat præferbat.

Quanto quis sanctitate sublimior, tanto in se humilior. — Sed impossibile videtur aliquibus ut cum aliis meliora quis gesserit, deteriora de se sentiat. Quod exemplis facilibus sic probatur. Vides homines pecuniarum avidum, gazis exuberare sublimibus, et nulli utilibus exundare divitiis. Qui quo eas multipliciores attendit, eo se ad habenda proripiens animo egentiores festinat, et habita non appetiatur dum havendis aspirat. Quo ergo est ditior pauperem se reputat, dum aliena affectat. Et aliorum vide qui-piam in gestu amorum, in directione missilium, in vocum discrimine, in anfractibus aut choraulica disciplina, et, ne morer, omnis non solum qui in qualibet utili, sed qui vexatur in arte ludicra, ex sua, quamvis ignobili, intumescere consuevit, et se aliis etiam honestis præferre scientia. Si igitur avarus quasi ex copiis pauperascit, virtutis amor tractus interna dulcedine quanto amplius apud se suo intuitu inanescit? Si enim verum est, quod est, quia ubi intenderis ingenium, ibi valet, quia quisque aut vera, aut falsa intentione se debriat, in ejus rei studio cæteris præstare se putat. Dum enim ad hoc solum oculum dirigit, in quo vel inaniter sibi quasi præeminere videtur, dum aliorum utilitatibus despiciendis supersedet, ex propria arrogancia dementatur.

Summæ in B. Virgine humilitatis ratio. — Sunt itaque valentissimi et illustres, qui quo sunt scien-

tiore, scientiæ se æstimant egentiores. Quibus est philosophicum illud: « Hoc tantum scio, quod nescio. » Porro qui alios contemptui primus duxit, sublime omne quidquid est, videt. Unde et verbum quod est despiceret, id est deorsum aspicere dicitur, quia infra se aspicit quos contemnit. Virgo ergo omni creatura excellentior, insolito archangeli favore turbatur, quæ quanto copiosiori apud se merito coornatur, tanto sibi indignior ex sua quasi inutilitate putatur: ipsa enim quæ singularius omni angelo ac homine Domini pedibus, **294** juxta illud Mosaicum, appropinquavit, specialius cæteris de ipsius doctrina accepit, quæ non nisi humilitatem Filii sui verbo ac opere sonuit, ab eo enim mitis esse ac humilis corde didicerat. Cujus plenitudinem gratiæ antequam nasceretur ex ipsa combiberat.

In angeli itaque non visione, sed sermone turbatur, quæ nihil eorum quæ ferebantur, in se haberi omnimodis arbitratur. Nec putes quod ipsam etiam sibi virtutem humilitatis ascribat, quam respexisse Deum dicat, sed humilitatem (*Luc. I, 48*), non nisi sui ipsius vilitatem appellat. Turbatur, inquam, cujus laus etiam superna non penetrat conscientiam. O infinitum robur animi, cui si vellet, certe non posset archangelus adulari! o beatissimæ insolens robur, quæ etiam ex ipsius Dei approbatione vexatur; sed licet coram Deo apud se dum efferri se audit, pudorem unde turbatur pia patitur intentio, cogitat tamen qualis sit ista salutatio (*ibid., 29*), virtus enim insensata nec dici, nec potest esse. Quæ etsi quod laudatur exhorrere non cessat, accidentes tamen ex meritis causas sub divina agi aliquoties dispositione retractat. Quæ plane Dei sapientiam paritura fuerat, non ad stolidum sapuit, sed in discutiendis divinarum ordinationum eventibus fuit ex ipsa mirabiliter humilitate subtilis, quod etiam et est, et competit in omnibus sanctis viris; etsi nepe beatissima illa statum suum parvipendere videbatur, non tamen inane æstimabat, quod peculiari super omnes in se divini amoris munere gerebatur. Nisi sane quæ intra se agebantur ad liquidum discerneret, compos virtutis intimæ nullatenus esset; quæ contuendæ suæ menti adeo majestativa auctoritate præsedet, ut fiducia suæ incomprehensibilis, cujus sibi conscia, manditiæ dicto citius angelicæ legationi subscriberet.

Gratia pro remissione peccatorum sumitur. Secundum Platonem prius creantur spiritus quam corpora. — At vero elabi non debet quid sit quæ illi prædicatur affore gratia. Quæ etiam ejusdem gratiæ plenitudo. Gratia pro remissione ponitur peccatorum, ut est in apostolicis litteris: *Gratia, inquit, et pax vobis multiplicetur (I Petr. I, 2)*. Remissis enim peccatis pacificamur Deo. Si de peccato vel originali, vel actuali ejus agitur, per sanctum qui ei ex utero coaluit Spiritum, id purgatur. Si via Deo per quam ad cor veniat cujusque fidelis parari jubetur, mater cui se generandum contulit squalori et incu-

riæ dimittetur? verbi gratia (25). Certe si secundum Platoniam sententiam spiritus nostri prius creantur quam corpora, posset Deus cuiusdam spiritui optionem dare qua vellet procreari ex matre. Quod si fieret, quam putas ille personam sibi ipsi consciret? De corporis forma ac habitudine sileam. Quid honestatis, quid prudentiæ animo ejus ac moribus comportaret, nil procul dubio illi adimeret, quo ipsa aliis invidiosa non esset. Si sic hominis spiritus, civitatem virginalis uteri, quam sibi fundat Altissimus, quo potentior est, nonne Dei multo magis perornat Spiritus? Securus dico, si civium pariter supernorum cordis ejus apparatus explicare proponerent organa, ante deficerent quam dicerent digna. Nam si juxta Apostolum, principatibus et potestatibus innotuit per Ecclesiam multiformis sapientia Dei (*Ephes. iii, 10*), mysterium quod in Maria actum est, cujus perminimam quæstionem Joannes in natis mulierum major enucleare non potest (*Matth. xi, 11*), quomodo apud ipsos expressibile est? Si ex his quæ circa nos fecit per Filium Deus, quæ aliquando nescierant, didicerunt, quæ in seipso Christus egerit quomodo comprehendent?

Gratiam ergo sic accipiamus, ut quidquid ipsa fuit, singulariter selectum ab omni humana traductione credamus, ut pote quam inaudito sæculis privilegio a Patre et a se sibi noverat delegandam, per sanctum Spiritum tantis officiis affectandam, haud dubium, si audeam dicere, quod et dicam, quin in creaturis omnibus sibi soli in terra, dum adviveret, et nunc in cælo secundam. Gratia autem hoc totum, licet omnimodo virtutum ambitu id prosequeretur, fuit, quia nulla virtus, nullum exercitium, non cujuscunque meriti labor impensus, ad emerendam cuiusdam feminæ Dei conceptionem sufficeret, nisi gratia, et hæc non modo ineffabilis, sed inexcogitabilis omni præter Deum naturæ præiret.

Sed ipsa plenitudo quæ sit, pariter attendendum; nam forsitan ipsi specialitas deferri non potest, quæ multis ascribitur. Si enim hæc plena (*Luc. i, 28*), et Elisabeth dicitur repleta (*ibid., 41*), et de plurimis alias idem affatim reperitur, sed harum plenitudinum tanta esse dignoscitur pene diversitas, quanta bonorum animorum est ubique varietas. Quotæ plane sunt innumerabilium capacitates vasorum, tot ferè constant modi statuum internorum. Secundum propriam etenim cujusque virtutem, juxta Evangelium de talentis (*Matth. xxv, 15*), fideique, juxta Apostolum, mensuram (*Rom. xii, 5*), id est secundum quod quemque capere possibile est, munificentia Dei est. Ipsæ quoque capacitates pro corporum animorumque ætatibus, aut deteriorantur, aut crescunt. Aliter enim sensit Joannes in puero, aliter corpore intellexit adulto. Plenitudo igitur pro qualitatibus mentium multis accedit, dum quisque pro Dei munere, et sua devotione plus minusve recipit. Sicut enim comedentium ventres dis-

pari omnino sese ciborum 295 quantitate distendunt, ita Dei gratiam longe dispariliori mentes distributione cognoscunt. Quo nempe Dei majore quis amore exemplatur [*f.*, *exempliatur*], eo, ut sic dicam, concavio receptui divino probatur. Aliis solæ compunctionum scintillæ sufficiunt; alii superbiæ contemplationis focos ferunt. Pro tenuitate itaque intellectus et fidei aliqui parvo implentur, aliqui pro captus amplitudine per infinita tenduntur. Vides ergo benedictam inter creaturas Virginem quam peregrina inter alios gratiarum plenitudine pollet, nimirum quæ totius gratiæ Auctorem beata alvo cœlum facta continet.

Nec illud denique, licet parvum videatur, omitam, quod virgini ab angelo Elisabeth senis conceptus, ac si pro astruenda fide proponitur, quod nunquam exempli gratia ab eodem induceretur nisi ut magnum virginis videretur. Porro Deo quid magnum fuit si virginis ex Spiritu venter intumuit, qui olim ut eas fecundaret aquis incubuit? Anni dare conceptum non minori facilitate subjacuit. At inter nos non minimum res ista constringitur, ubi difficultas totius naturæ, imo impossibilitas denotatur. Si enim Virgo ex Deo fecundatur, nil mirum est quia creaturarum quæ sine masculis generant exemplo levigatur. Sola post parum virginitatis conservatio magni incomparabiliter æstimatur. Illi nihil omnino componitur, quia et divinum est quod procreatur, et prodit, et in naturis non exemplificatur. In senibus autem et effeto corpore a genitili potentia utrobique subductis, nil minus appetior si generent, quam si fiat hujusmodi commercium fertile in impubibus annis. At multo minus; nam in pueris naturaliter coalescit calor, et physice veteranorum inefficaciam ad gignendum juvat, dum quod in his congelatio sanguinis impedit, in alteris primævus fervor explicat. In summe ergo decrepitis res fit prompta miraculo, dum hinc mulieribus tremebundo jam senio non incidenti aliqua infirmitate vacantibus, illinc viribus a solito calore ac humore exhaustis, nihil est profecto residui quod motum cuiusdam, non dico voluptatis sed vel tenuissimæ voluntatis exsuscitet. Unde Paulus fidem super hoc Abrahamæ vel potissimum probat, quod *emortuum corpus suum et emortuam vulvam Saræ* (*Rom. iv, 19*) viderit, et contra spem in spe crediderit. Si præter naturæ leges ab omnibus æstimatur quod apud Hieronymum puer novennis cum muliercula coisse, et prolem extulisse describitur, multo, ut sic dicam, exnaturalius est quod hi, quibus omnis ingenitus fervor refrigit, ad integrum nec alterutrius vivacitas potest suppleri, utroque torpente per alterum expergiscuntur ad fetum.

Non igitur ab re Elisabeth cognata Mariæ proponitur, quia nisi omnimodis apud cunctos inspe-

(25) Vide notam ¹ ad calcem Operam.

rata physica obnitenē res esset, nunquam Zacharias verba Gabrielis tam obstinate discrederet. Nec in exemplo adhibito nævum quisquam beatissimæ Virgini quasi ad credendum alicujus de- tractionis inurat, quam nos non inimerito pro fidei facilitate laudasse meminimus; sed sciat angelum ex abundantia factum in vetula retulisse miraculum, ut et fidei ejus adminiculum ministraret, et de tantis ipsa cognatæ proventibus exsultaret. Quin et mutuo pudori consulere, quod videlicet ipsa eo, cui desponsata fuerat, inscio concepisset, ista vero citra omnium spem juvenilia repetisset. Unde et illa cum festinatione in montana progreditur, mora latitura apud eam trimestri, ista ne stuporem videntibus sibi que ruborem pareret, sex mensibus occultatur. Et hæc, inquit, et tibi ac B anni illi indubie proventura cognoveris, quia non erit impossibile omne verbum apud Deum (*Luc. I, 37*), qui virginem æque ut sterilem, cum libuerit, solvit in partum.

CAPUT VI.

Dies est B. Maria. — Hæc igitur beatissima dies est B. Maria, quam fecit specialiter Dominus; exultemus et lætemur in ea: cum enim de Filio dixisset, ac si de lapide qui factus est in caput anguli (*Matth. XXI, 42*), et hoc mirabile in nostris oculis (*Psal. CXVII, 23*), a Domino factum perhibuisset, ad hanc illicō verba transposuit; hæc, inquam, dies est, quæ solem justitiæ protulit, qui de suis munificentis præclarissimas dignitatum in Ecclesia horas instituit. Ipsa est etiam porta Jesu Domini, per quam justi intrant; nulli enim justitiam assequuntur, nisi per fidem incarnationis ejus introeant. Super limen portæ hujus princeps ille apud Ezechielem paulo ante a nobis expositus, et adhuc exponendus, adoratur; qui non superliminare dignitatis, sed limen ejus humilitatis quod omnibus est pervium adorantes, id est in omnimoda veneratione habentes inspirat. Hoc plane Deus jure facere dicitur, quod fiendum aliis administrat. Sed præfatæ diei redeamus ad horas. Hæc, inquam, florentissima dies postquam luminare illud majus, quod et seipsam potissimum, et lunam Ecclesiæ, stellasque fidelium mirabilis intelligentiæ radiis illuminat, ediderit: attendamus quantarum pariter felicitatum determinationes admiserit; harum nempe tam origo quam officialis causa fuit: non enim aliter voluit, imo debuit Filius Dei ad nos egredi, nec potuit; quia nec debuit violenter **296** irrumpere jura diaboli, cui sponte homo manus dederat: sed, juxta dicta beati Leonis: *Magno æquitatis jure inibi certari dignum fuerat.* Hanc ergo ex qua crearetur objecit diabolo, ut cum eum capesseret, nil aliud putaretur quam homo.

Duodecim felices horas protulit. — Prima igitur hora est, quod principem mundi extrusit, mundumque vicit, et hoc cruci se addicendo, nosque hosti præripuit.

A Secunda, quod per laticem suo ex latere profluentem in eadem cruce baptisma sancivit. In qua passione in tantum diabolo vires antiquas extorsit, ut ante judicii diem jam puniri inceperit: dicit enim magnus Origenes quod post ipsam passionem, postquam sanctus quispiam martyr aut confessor de præsentis sæculo emigraret; sicut ipse ad coronam exiret, sic hostis ille qui eum spiritualiter impugnavit, statim in æternâ tormenta nulli denuo nociturus intraret, et id esse quod ab ipsis dæmonibus Domino dicebatur: *Vani- nisti, inquit, ante tempus torquere nos.* (*Matth. VIII, 29*). Inde etiam tantas quas exercere olim consueverant fortitudines obtusas videmus; nec mirum cum post tot sanctorum victorias, tot de potentioribus dæmoniis in pœnas decidisse credamus.

Tertia, dum per resurrectionem electos ab inferis eruit, cujus gloriæ tantum quoque privilegii addidit, ut, juxta Prudentium, virum sanctum et nobilem, sint et spiritibus sæpe nocentibus pœnarum celebres sub styge feriæ. Illa nocte sacer qua rediit Deus stagnis ad superos ex Acheronteis.

Quarta, quod per eandem aperuit credentibus regna cœlorum.

Quinta, quod humanitatem nostram Verbo, quod ipse est, personaliter identificatam paternæ dexteræ comparavit.

C Sexta, quod qui carnem ex nobis sumpserat; divinitatem suam, quod est Spiritus ejus, nobis reddidit.

Septima, quod eundem Spiritum non solum fruendum attribuit, sed etiam per manus apostolicas, et ex eo pontificales aliis dari constituit.

Octava, quod per magistros Ecclesiæ, quod soli sibi pertinebat, peccata dimitti censuit.

Nona, quod Petro, et in Petro rectoribus regni cœlorum claves prærogat; unde et Romæ quodam in loco ei præscribitur.

Terruit angelicas acies collata potestas

Tanta Petro, reserare polos, et pascere caulas.

D Decima, quod non angelis commiserit corporis ac sanguinis sui tractanda mysteria, sed hominibus, etsi peccatoribus; quod et de baptismo itidem factum est

Undecima, quod corpus nostrum in resurrectione configurabit corpori claritatis suæ.

Duodecima, quod in eadem resurrectione, sicut carnem nostram in Filio et matre, omnis principatus atque potestas in cœlo venerabitur, et adorabit: ita quoque *hi qui in Christo sunt. resurgent primi* (*I Thes. IV, 15*). Inde est quod procurator patrisfamilias a novissimis denarium dare coepit. Huic sententiæ accedit quod nomen eorum coram ipso honorabile futurum legitur. Quod si nomen Christianum sub tanto auctore honoratur, intelligi profecto necesse est quod alias jure his.

omnibus, qui bene vivere sub gratia gloriosior A retributionem prærogativa reddatur.

Nubes est levis quæ pluvias effudit. Quam sublimem possideat gloriam. — Videamus igitur quo piæ compunctionis jubilo, diei isti, quæ tam rutilo sole, cælo, inferis, terræque perfunditur, gratulemur : per quam dum introitum sol ille ad nos habuit, ad infinitam diei ipsius claritatem, et sub ipsa die degentium glorificationem, perpetuæ suæ et nostræ nobilitatis donativa circumtulit. Hæc est nubes illa levis, quam sol verus iste conscendit, juxta Isaiam, ut tenebrosam mundi hujus illustraret Ægyptum (*Isa. xix, 1*) : quæ pluvia totius fecunditatis internæ terrenorum pectorum glebas emolliit : ipsa enim salubrium omnium doctrinarum cataractas aperuit, præsertim quæ panem angelorum mundo exposuit. Quæ tantam a peccati omnis additamento in se levitatem habuit, quantam sacrosanctæ Christi dignitas carnis animæque commeruit. Ipsa igitur ex qua tantos animæ ac corporis haurimus honores quid excellentiæ habeat, quod Dei Filium corporaliter in suæ carne contulerit, attendamus. Si post exhaustam beatissimi ventris aulam minus habuit, forsitan aliquod detrimentum ejus, quam ad plenum gustaverat, gloriæ sensit. Absit! Securus ex ipsa loquar, si læta fuit cum tolleret quod usquam creaturæ non licuit; lætior plane cum gloria et honore coronatum assidere Patri æterno cum apostolis vidit; et quandiu meminerit se peperisse Deum, nunquam ne ad punctum imminui sentiret, quem in concipiendo habuit lætitiæ fructum. Si C Christus Deus quia se humiliavit exaltatur, ergo ipsa perenni residuo gloriæ quod totum Deum contulit potitur; imo clarificato provehitur, quanto reginæ clarius est Filium videre regnantem quam ex eo se scire prægnantem.

Super limen itaque hujus portæ princeps adoret, id est in spiritu et veritate adorantes inspiret. Unde est : *Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est (Psal. xcvi, 5)*. Si enim de Christo homine dicitur : *Adorate eum, omnes angeli 297 ejus (Psal. xcvi, 7)*, de Deo nulli dubium quin adorent. Quid sanctius, quid ea adorabilius carne, ex qua Christus gignitur, quæ habet identitatem cum ipsa, eademque Dei Filio unitur? Et certe in D mundo positus si puer parentibus subditus (*Luc. ii, 51*), juxta quod tulerant suæ ipsius scita legis, ipsos honorat; non est plane mirum si id ipsum quod in ea virtutis et gloriæ indidit, quod significat portæ limen, adorat. Adorare namque sicut pro divino cultu, sic aliquoties pro reverentia ad homines ponitur, sicut Nathan propheta David adorasse scribitur (*III Reg. i, 25*). Unde et Jacob fastigium virgæ Joseph ab Apostolo adorasse dicitur (*Hebr. ii, 21*). Quod est in magna veneratione habuisse summam ejus potentiæ, quæ sic inseparabiliter a Deo paratur. Si de sanctis quibus Dei filiatio promittitur, quod honorabile sit nomen eorum coram ipso dicitur (*Psal. lxxiii, 14*), dum id in eis Christus honorat, quod ab

A ipso tribuitur; ipse in Matre naturam propriam, unde ex debito sibi obnoxius est, non venerabitur? Pro quo aliis longævitatæ præmium prærogatur, a quâ passus est accipere quod homo vocatur? Si apud illum honori exstat, a quo totum quidquid est sumpsit, nobis tanto propensius honorabilis esse debet, quanto suæ universorumque saluti eam necessario-rem feminam sperare quis prævalet. Super limen ergo portæ apud Ezechielem adorat (*Ezech. xlvi, 2*), cum per humilem obedientiam ejus menti specialiter insidens, seipsum in ipsius glorificatione mirificat.

Injuriâs sibi ab hæreticis et malis illatas ulciscitur B. Virgo. — Deinde egreditur (*Ibid.*), quia quod apud se benedictam illam beata interioritate provehit, manifesta, imo, ut ita dixerim, secunda post se omnipotentia apud homines auctoritate retexit. Quis enim vel hebes nesciat quod ipsa est quæ per Filium cælo præsideat, terris imperet, inferos urgeat? Princeps ergo egreditur, cum per Principem Matris principis virtus emittitur. *Porta autem non claudetur usque ad vesperam (Ibid.)*. Clausio hic non ad virginitatem, quæ sæpius est repetita, refertur. Porta igitur usque ad vesperam ista non clauditur, quia clementiæ ejus aditus usque in finem sæculi nulli pie petenti obstruitur. Non claudetur autem dicitur, aperietur; ipsa enim quæ post sancti Spiritus dationem cognita est nostram omnium Virgo fuisse salutem, in suæ propalatione gloriæ, nullam deinceps passa est vetustatem; sed sicut Filii sui fides nullis persecutionum aeta turbinibus destitui potuit, imo promoveri non desiit, sic benedictæ ipsius Matris honor non dico tepeferi, sed in dies pro successu temporum non semper exaltari nesciit. Si enim in singulis fidelium ætatibus Christiana sententia, quo amplius ventilatur, astruitur, et discussa nil aliud quam solidum respondere addidit, sic ipsius in sæculum clarificanda virginitas, et nullis hæresibus devirginanda fecunditas vel momentaneæ obumbrationi succubuit, imo imperiosissime ultrix injuriarum suarum per revolutiones temporum, unde et ubique quantum regnaret mirabilibus ostensis aperuit.

Proprium ipsi est misereri, utpote sequester inter Deum et homines. — Unde sequitur : *Et adorabit D omnis populus terræ ad ostium portæ (Ibid., 5)*. Si princeps hoc quod ex ea accepit, id est integumentum propriæ humanitatis adorat, membrum scilicet suis adorandum insinuat, rectissime populus terræ, non pulveris, fide stabilis atque fructificans non volatilis, ipsam gloriosorem supercælestibus creaturis, utpote quæ auctrix, et novæ Dei Filii creaturæ alitrix est, non modo ut cæteros sanctos honorat, sed quasi superparem Christi humanitatis adorat. Ostium vero est ad portam aditus patentissimæ omnibus dulcedinis ad Mariam. Quid enim miserationum illi benedictæ non influat, ex qua fons totius ad cunctos qui tenere poenitent peccatores largitatis et gratiæ manat? Cui enim totum quod est misericordia se infudit, quomodo dissentiet ab eo quod in se continens

ad nos fudit? Ipsi plane misereri est proprium, quia quæ se ad tanti immensitatem officii misericorditer a Deo perpendit assumptam, factamque inter ipsum Deum hominesque sequestram, non immerito adeo specialia ad nos habet viscera, ex quibus et propter quos est tam singulariter excellens ut misericordiam consequeremur effecta, quia enim nullo modo idonea ut competit pertingendi ad Filium et interpellandi ipsum cuiquam facultas suppetit, quæ eloquentia ei cujuscunque mediatoris gratior, imo tantopere grata esse valebit, quam ejus quam honorare, ut sic dicam, cogitur et jure necessitudinis et suæ imperio legis? Si enim audientiam suam ab eâ in aliquo absentaret, nullus ad rogandum nisi miserabiliter repudiandus accederet. Plane qui naturam condidit, et naturæ jura consequenter instituit, nulli dubium quod apud eum personalitas materna præponderet, cum id in causis mortalium ingenta bonis omnibus consuetudo conservet.

CAPUT VII.

298 *Evangelium in Assumptione B. Mariæ legi solitum explanatur.* — Præterea a plurimis quæri solet quare in ejus Assumptione Evangelii illud legi solet capitulum: *Intravit, scilicet Jesus, in quoddam castellum (Luc. x, 38).* Quod quanto juxta historię corticem peregrinari videtur ab ipsa, tanto secundum sensum moralem pleno contemplationis statu subsistit in ipsa. Quod si det Deus dicere ex sententiâ poterunt monstrare sequentia.

Intravit Jesus in quoddam castellum. Quoddam solemus dicere de ea re quam nolumus exprimere, aut nequimus. Castellum autem ex vallo et muro, turrique conficitur, et id ipsum a *castrando*, et *coercendo* vocatur. Illius igitur benedictæ conscientia castellum fuit, quæ quidquid Deo in se displicere poterat funditus arcere non destitit. Sed hoc prius habet vallum, cui ante omnia usquequaque non defuit totius humilitatis imum. Muro denique cingitur, cum mens ejus beatissima interius bene sibi provida, exteriori corporis sensuum custodia communitur. Turris introsistitur, cum in humili corde, castigato jam corpore, spes in Deum unica tota proceritate porrigitur, verbi gratia, cum enim Domini totius majestatis sibi denuntiata fuisset infusio, quid in ejus ore nisi ancillaris humilitas sonuit, quid ejus tota deinceps vita nisi silentium et modestia fuit?

Sanctissimi ejus actus describuntur. — Unde est: *Maria autem conservabat omnia verba hæc, confrens in corde suo (Luc. ii, 49).* Ubi considerandum in quantæ sublimitatis femina illa angelis præficienda vallo delituit, quæ cum ipsum Deum animo et ventre jam gereret, inimitabili sese dejectione cohibuit. Cum enim beatam ab omnibus generationibus dicendam se esse diceret, et tantæ gloriæ conscia existèret, maxime mirum fuit quod ea se humilitate continuit; quod in cujuslibet peccatoris habitu multum laudari potuit. Quæ denique ei exterius observantia fuerit, ex ejus in qua ab angelo

reperta est solitudine pensari poterit. Ubi non garulorum, non amasii præsentiam offenderit, sed sola Dei cui innutrita fuerat contemplatione contentam repererit. Quin et videri impatiens cum qua festinatione montana conscenderit, et cum cognata anu Virgo trimestri morari mansione delegerit; quod juvenulæ non minimum insigne exstitit. Et inusitati cælibatus ostentum, ut morum pondus anilium, motusque severos non modo pateretur, sed avidissime alacritas puellaris expeteret, ad hæc tanti majestatis gaudii cum ineffabili concepisset affectu. Ad quem prorsus gloriæ collatæ redundantiam magnanimi respectu contulerit, ex eo propalatum est quod ipsa concinuit: *Magnificat, inquit, anima mea Dominum; et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo (Luc. i, 47, 48), etc.* Habes ergo superius murum, habes istic turrim. Quoddam itaque castellum est, quod videlicet a nemine excogitari, nedum exprimi potest; quid magnificentiæ exterius, quid pretii intro habeat, quæ Dei mater est!

Martha turbata qui B. Virgini competat. — *Illius activa vita.* — *Mulier quædam Martha nomine excepit eum in domum suam (Luc. x, 38).* Per mulierem actualis fecunditas, imo fecunda beneficiis actualitas designatur. Hæc Martha dicitur, quia multis amaritudinibus provocatur. Hinc est quod ei dicitur: *Turbaris erga plurima (Ibid., 41).* Secundum hæc enim nomen ejus interpretatur. In domum suam eum excepit, cum Virgo post Filium omni humana natura felicior Dei Filium concepit. Domus autem fuit animæ, domus uteri. At vero exceptrici illi quæ actualitas inesse potuerit vestigandum. Cæteri sancti suis commembribus officia munificentæ pendunt; hæc vero ipsi suo universorumque Capiti specialiter ministravit, quod alii generaliter vestigiis ejus attribunt. Si enim vulgo egenti tunicam præbeas, illa omnipotentis Filio ex Dei Spiritu et suo sanguine corporeum schema compegit. Si panem porrigas, illa suo Creatori beatorum uberum fomenta suggestit. Si morrenti solamina præstitisti, ista gaudii universalis altrices lacrymulas maternæ dulcedinis blandimento deterisit. Quidquid prærogare poteris beneficio, hæc felici præcessit obsequio. Vis audire amaritudines quibus juxta vocabuli etymologiam, gloriosa, quæ sic obsecundat, mulier irritatur? *Tuam ipsius, inquit, animam pertransibit gladius (Luc. ii, 35).* Quot Filius probra inter prædicandum sustinuit, tot mucronibus multo gravius quam qui perferebat, imo cui irrogabantur ipsa succubuit.

Illius vita contemplativa. — *Et huic erat soror nomine Maria (Luc. x, 39).* Scitum ubique est contemplandi gratiam in Mariam signari. Et utræque sorores dicuntur, quia in conscientia ex uno divini amoris semine procreantur. Hanc vero benedictam super omnes homines hujus credimus gloria virtutis imbutam, in quam enim plenitudo divinitatis ad integrum sese contulerat, non ad horam ut cæteri, non particulariter intinguendo sentiebat. Unde est quod sequitur: *Quæ etiam sedens 299 secus pedes*

Domini audiebat verbum illius (Luc. x, 39). Secus pedes sedit, cum in Christi humanitatis susceptione debita sese humilitate depressit; sedere enim humiliari est. Unde est: *Surgite, postquam sederitis* (Psal. cxxvi, 2). Porro pedes Domini, ipsius sunt humanitas, sicut caput divinitas. Inde et scabellum ipsa vocatur (Psal. cix, 1), adorarique in psalmo iubetur (Psal. cviii, 5). In qua Christi caro quasi quedam ejus extremitas explicatur. Non immerito igitur benedicta illa secus hos pedes consedit, quia, dum perpendit quantus a se concipitur incomparabili suae dejectionis intuitu, ejus quem gignit aut bajulat, quasi extremis contactibus hæret. Cujus quanto proniori reverentia tractat carnem, tanto spiritualius acuminatur ad divinæ, quæ est Verbum, substantiæ visionem. Si enim a sanctis viris dum Christi humanitas præcordialiter amatur et creditur, ad contemplandam sensim divinitatis ejus speciem pervenitur, illam, quæ Deum et hominem in se congenuit, totumque intra se indifferenter habuit, de Dei gloria quid latuit? Cujus in hac contemplatione quanto fuit heatitudo secretior, tanto intellectus ad divina penetranda ex simplici et penitus indivisa intentione profusior. In spiritualibus non aliud est videre quam audire, audire quam videre. Quid est ergo audire Verbum, nisi intelligere Deum? Sedens itaque verbum audit, quia per eam quæ humilibus datur gratiam, beatissimæ Virginis matris, animum, non prægustando, sed se universaliter ingerendo divinitas imbuunt. Si enim deitas seipsam latere potest, et ipsam benedictis omnibus, ut ita dixerim, benedictiorem aliquid divinum latere potuit, ejus cordi et utero quidquid illud est, quod Deus est, in nullo defuit.

Martha autem satagebat circa frequens ministerium (Luc. x, 40). Frequens ministerium circa quod satagit, ipsa est sollicitudo circa curam Domini corporis, quam in benedicta Virgine actualitas sic ministrat ut exterioris hominis obsequio magis quam contemplando Deo aliquoties insistendum credat; quod enim carnaliter genuerat, et præ oculis semper habebat, nimirum ferventiori studio indesinenter ardebat. Quod plane ad manum præsto constat, animus multo magis affectat; et quod minus sensibus adjacet, id intellectualitatis acies difficulter penetrat. Animum nempe colligere ad contemplationem, quietam postulat a strepitu forastico intentionem. Unde et stare dicitur, quia crebris ab ea conflictibus laboratur. Dum enim ab Herode occidendus quæritur, dum Judaico jam juvenis livore impetitur, dum præcipicio intentatur, dum convitiis obruitur, dum ultimo cruci addicitur, multo actualitas in ea animi bello distenditur.

Domine, inquit, non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare? (Ibid.) Quod est ad ipsum Verbum, cui audiendo contemplatio vacat, dicere: Cum sim et infantie obsequiis, et juventæ infortuniis continuis vexationibus occupata, et compassione detrita, nullus hic locus contemplationi et

internæ quieti jam est, in quo laborum et dolorum detentio crebra hanc obsidet. Et quia pro his illam certum est extra se, velit nolit, fieri, jube eam ad unum actualitatis officium cohiberi. Nulli namque dubium est quod in corde beatissimæ Virginis maxima inter utrumque statum super hoc altercatio fuerit, dum hinc in Deo videndo delectatur, illinc corporali ejus cura distrahitur. Sed attendendum quod dicitur *solam*. Si sola actualitas ministrat, profecto contemplatio vacat. Quæ utique si aliquando actualitati inflectitur, procul dubio annullatur. Quæ ergo sine interna quiete nil agere sinitur, dum erga plurima conturbatur, ad spiritualia non levatur. Quomodo itaque illa quæ se solam relinquere queritur, ab ea quæ inter molestias nulla est, adjuvatur? Sed ipsa actualitas a contemplatione auxilium habere videtur, cum mens uniformiter quod in se præponderat, exsequitur; nam cum actualitas aliorum tendit, et mens contemplandi avida secreta requirit, ex eo ipso quo de curarum multiplicitate se retrahit, quasi sorori officiosæ opitulanti desistit. Itaque adjuvaret, si a desiderio speculandi quiesceret. Solam igitur non relinquit, si mens quæ contemplari proposuerat, actualitatis curas non refugit. Contemplatio ergo quandiu Deo speculando feriatur, solam actualitatem non adjuvat. At mens si a contemplandi amore fatiscat, in quantum ab eo deficit, liberius jam actionalitati insistit, et ex hoc solam adjuvat.

Nisi Deus se carne contexisset, nunquam ferri potuisset. Attamen Dominus unum esse necessarium pronuntiat, ut enim de gloriosa illa femina taceamus, quæ per ministerium, quod carni illi sacrosanctæ exhibuit, ad divinitatis suprema pertigit, omnis sanctus non nisi per fidem amoremque humanitatis ad scientiam pervenit divinitatis. Unde est: *Nisi ego abiero, Paracletus non veniet* (Joan. xvi, 7). Officia quoque, quæ suo, dum adviveret corpori exhibebantur, approbans ait: *Pauperes semper habetis vobiscum, me autem non semper habebitis* (Matth. xxvi, 11). Quid ergo benedictæ illi magis necessarium quam corporis Domini **300** integumentum? Quod dum texit, superni numinis sacramentum, multum ei ut ad internum lumen attingeret, præstitit adjumentum. Si enim Christus se carne non tegetet, purus ille deitatis ignis quo se caperet? Et certe ne ipsa quidem caro, Deo in se latente, tolerabilis esset, nisi mentis ejus sinum virtus Altissimi obumbraret.

Continuo Dei visione in terra posita est B. Virgo. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea (Luc. x, 42). Licet igitur beatissima Virgo dulcissimi Filii corporalibus nimium distrahi videretur incommodis, et exterioribus detineretur officiis, nulli tamen credibile sani capitis habeatur quin illa, quæ Deum universitatis auctorem intra se contulerat, unquam ejus quem semel totum hauserat, quod nulli humanæ creaturæ est licitum, continua contemplatione vel ad horam fraudaretur; quibuscunque enim Filii angeretur doloribus, nunquam tamen fidei ejus,

quem indubie Deum noverat, fervor intepuit, præsertim cui dispensationis ipsius occulta dispositio nequaquam fuit. Nam quod de nullo sanctorum creditur, de illa universitate divinitatis tantum non dubitatur habuisse residui, ut quaque versum se ageret, nunquam a Dei visione desciret; quæ enim plus habuit in terra quam angelus, non minor angelo esse debuit post tanti beatudinem partus. Si namque in angelis, qui ad ministeria diriguntur salvandorum (*Act. II, 2*), irremotus quocunque se vertant contemplationis tenor invigilat, quid in tanta tam ineffabili Genitrice agitur, quæ proinde præ angelis regnat? In mente plane ipsius sancta, imo, ut ita dixerim, subdivina, absurdissimum est intelligi potuisse, post exhaustum tanti sacrarii locum, aliquod incidere detrimentum, ut quod parturiens habuerit, fuso partu perdiderit. Et siquidem plenitudinem divinitatis corporaliter concepisse dignoscitur quod totum jam enixa non habuit, quidquid tamen ad gratiam, gloriamque cordis pertinet, nullo modo minus habuisse a fidelibus æstimatur. Sicut sane sanctus Spiritus, cum super apostolos et credentes per linguas apparuit (*Act. II, 5*), recedente miraculo in eorum cordibus per scientiam, fortitudinem, et amorem sine imminutione remansit, ita post exhibitionem cœlestis puerperii, excellentia divinæ amplitudinis in virginea mente, sine ulla contemplationis pristinae minoratione resedit.

Recte igitur dictum est, *Non auferetur ab ea* (*Luc. x, 42*), quia sicut in ipsa facta sunt nullorum sæculorum eventibus similia, sic qua semel imbuta est, eidem perseveravit animi eminentia; alioquin si post partum desiisset, prædicta virtus videretur functoria. Etsi ergo conceptus tempore hæc in Virgine viguit gratia, hæc scilicet quasi conditione ut tepesceret, aut desineret postea; unde ei in cœlis præter humanum modum terris, et inferis tanta potentia? Profecto ubi initium et finis tantis privilegiis convenere; media nunquam fateor detrimento alicui patuere. Ad hanc itaque cessit optimæ partis electio, quia quibuscunque famulatibus intra ipsam Martha discurreret, ad internæ semper dulcedinis nucleum ejus convertebatur optio. Unde et Maria *stella maris*, aut *illuminatrix* dicitur; in mari nempe ex quo turbatur erga plurima stella et illuminatrix est, quia in tentationibus sæculi, quas actualitati inserviando aliquoties patitur, jugi et invicta inter turbines speculationis luce fovetur. Hæc de capitulo præsentis dixisse sufficiat, ut videlicet ostenderemus quomodo hujus ineffabilis Dominæ prædicationi conveniat.

CAPUT VIII

Præterea et Isaianum illud discuti operæ pretium æstimamus si forte præmissis arrideat: *Quomodo*, inquit, *descendit imber et nix de cœlo, et illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram, et infundit eam, et germinare eam facit, et dat semen serenti et panem*

A comedenti, sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. Non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunque volui, et prosperabitur in iis ad quæ misi illud (*Isa. LV, 10, 11*). Imber descendit, cum angelus ad Virginem verba incarnandi deposuit. Nix de cœlo venit, cum se a Patre sanctus Spiritus non virginum sublaturus, sed candorem munditiæ ei superexcellenter aucturus infudit. Qui enim potuit dare conceptum prius in ea per fidem (¹[26]), cum actuali abolevit originale peccatum. Illuc ultra non revertitur, quia mens benedictæ illius a percepta nunquam spiritualis gratiæ prærogativa cassatur. Illuc nempe reverteretur, si suscepta in vacuum sine fructu accipientis ad Deum qui dederat, referretur, et hoc est pars Mariæ, quæ ab ea non auferretur (*Luc. x, 42*). Inebriat autem terram, cum insensibilem, ad universos passionum internarum motus, sanctus Spiritus Mariæ reddit conscientiam. Ebrietas enim sensum doloribus illatis adimit, postmodum infundit, cum non aliunde sed ex se ipso concepturam imbuit. Nota dictum. Si secundum litteram loqueretur, prius infundit, postmodum inebriat, poneretur.

301 Germ nare eam facit, cum sine semine nostræ redemptionis pignus hinc elicit. Cum germinare dicitur sine præmissæ sementis memoria, indubie innuitur singularis benedictæ Mariæ in conceptu munditiæ. Dat semen serenti cum quæ spiritualiter concepit, cum eo quem peperit spirituale etiam semen emittit. Semen serenti exinde datur (*Isa. LV, 10*), cum generalis sanctorum prædicatione ex Christi incarnatione exorta dispergitur: sed hoc doctoribus. Et panem comedenti (*Ibid.*); illum videlicet qui de cœlo descendit (*Joan. VI, 53*), et qui quotidianus a nobis petitur, nulli alii debitum, nisi qui avida eum cordis fauce complectitur.

Sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo, nullis dictionum motibus explanatum, sed incircumsriptæ rationis arcano ab humanis conatibus disparatum. Hic est liber ille qui ab hoc ipso propheta sumere grandis jubetur. *Sume*, inquit, *tibi librum grandem, et scribe in eo stylo hominis* (*Isa. VIII, 1*). Hoc nempe Deus apud Deum Verbum stylo, id est intellectu solius Dei capi poterat; sed ut capi utcumque ab homine posset, circumscribi humanitus voluit. Hoc ergo Verbum egreditur, cum se visibile per carnem exhibere dignatur; et hoc de ore, id est de spiritu; ore enim spiritum emittimus. De ore namque egreditur, qui ex sola spiritus puritate in Virgine procreatur: *Non revertetur ad me vacuum* (*Isa. LV, 11*). Vacuum plane rediret, si Dei Filius ad id quod cœperat inefficax exstitisset. Nota quod superius dicitur non reverti, hic etiam, sed non vacuum: a virginea enim se nunquam ne ad modicum, mente retorsit, sed qualem in filio denuntiando reperit, usque in finem proprium, perseverante eadem animi gloria, semper florentior in

seipsa coaluit; Filius autem licet non vacuus dicitur reverti, quia visibilitatem quam assumpserat, dexteræ necesse erat paternæ restitui. Is facit quæcunque Pater voluit, dum salutem humanam non sine suo cruore exercuit, et hoc est quod nequaquam vacuus rediit. In iis vero ad quæ mittitur prosperatur, præsertim cum a sua dextera, quod est divinitas, mirabiliter deducatur, quia ex eo quod passus est, nemo in eum pie credulus non salvatur.

Cui illud quoque haud multum dissimile est, quod idem alibi ait: *Rorate, cæli, desuper, et nubes pluant justum, aperiatur terra et germinet Salvatorem* (Isa. XLV, 8). Quid sunt cæli nisi arcana consilia divinitatis? Unde ipse Filius: *Ego, inquit, de supernis sum* (Joan. VIII, 23). Cæli ergo rorare dicuntur, cum divinæ miserationes hominibus propitiaturæ flectuntur. Nubes pluit, cum quod in se continebant, super Christo nascitur dicta prophetica evidenter ostendunt. Terra aperitur, cum a benedicta Virgine verbis angelicis felicissimi uteri, ino beatissimi animi sinus obedienter panditur. Hæc est illa terra de qua dicitur: *Benedixisti, Domine, terram tuam* (Psal. LXXXIV, 1); ex qua benedictione, id est a Deo ingenta fructuositate captivitas Jacob avertitur. Hæc est etiam, juxta librum Sapientiae, terra posita in immensæ castitatis arido; et campus, quem nullus conjugii vomer exciderat, sponte germinans ex humilitatis profundo (Sap. XIX, 7). Nota proprietatem verbi quia non de satis, sed de sponte nascentibus germinare dicitur: quod ad Virginem refertur.

CAPUT IX.

Quam gratum est Filio matrem Virginem laudibus extollere. — Ad laudem communis Dominæ hæc tantilla perstrinximus; in quibus etsi parum fecimus, affectum nihilominus ostendimus. Cujus gloriæ summam tametsi anima nequaquam capimus, nedum lingua solvamus, conatum ipsum tamen non sine præmio magno esse putamus, licet plane mentis devotionem vocis officia nulla commendent, et ad supplendum quod sentimus facultas parva suppeditet, verum affectare feminam illam, et præcordiali amore complecti, non modo ipsi gratificum quæ ubera infinitæ pietatis præterdit ad omnes, sed singularis etiam et aditus per ipsius honorificentiam ad Filium, qui non minori voluntate acceptare dignoscitur quidquid ei reverentiæ exhibetur, quam si suæ cantarentur laudes. Si enim in sanctis suis Deus laudari jubetur (Psal. CL, 1), et hoc ideo quia quod de eorum virtute retextitur, ad Deum, qui dederat, non immerito reportatur. In hac ejus peculiarior laus est, quæ non solum in eo præcellit quod mater est, sed quod ad levandam nostram miseriam ineffabiliter acclinis est: quod certe apud eam ex debito constat, quia quos Filius sanguine liberat, dignum est ut hæc sereniori dignatione

A confoveat; plane et ipse inter homines sexus viscerum plenior esse solet.

Quamprimum igitur, cum sit Deo, qui misericordia totus est, plena, nec natura vacet, qua fit miserendi studio prona, et id amare debeat ex debito, pro quo se Filius addixit patibulo; in ipsa nostræ intentionis figamus anchoram, cujus vox universorum intercessionibus præstat cura venerit coram. Et cum penes liberalem Filium in hoc sæculo soleat in tantum præeminere matris auctoritate, ut magis jubeat quam exoret; ille qui quondam se ei fuisse non diffitetur subditum, non poterit, securus dico, in omni re illi præstabilem negare seipsum; et quod, ut humanitus loquar, non prece, sed nutu illa intulerit, procul dubio constans erit; et quis sanctorum illa significante tacebit? Quæ cum omni supercelestium agmini spectabilis ac reverenda credatur, cum sanctis cæteris super suis petitionibus haud morosa a Domino audientia non negatur. Tum isti post Filium super omnia benedictæ quidquid libuerit, præ omnibus quanto præstantior est ad vota præstatur.

Cur beata Virgo illis temporibus miracula ediderit. — Inde est quod fidem, quam de ejus excellentia habemus, huic nostro tempore ostentis potissimum mirabilius astruit. Et corda, iniquitate abundantè, torpentia ex iis recalificans, munificentiarum insolitarum impensione recolligit: hæc eadem namque signa, quæ antiquitus fidei ædificandæ valuerant, jam nunc eidem sine operibus vix constanti et moribus erigendis valent. Unde ipsa ingentæ benignitatis haud immemor, non minoris modo gloriæ portenta percelebrat, quam quondam mundo adhuc fideliorè sueverat. Hinc se post Jesu Domini nomen unicam cui resipiscamus edocens, et suum quasi ultimæ necessitati concursum necessariorem declivibus sæculis indicans; quia enim hodie non est prædicator qui mutiat, ipsa seipsam quæri debere, seque etiam non rogatam opitulari velle signis enuntiat. Igitur quoniam quanta sit, quantumque veteribus portensa præconiis significare voluimus, dignum est etiam ut quæ nostra ætate peregerit intexamus. Rei autem gestæ locus, ac testes tanta sunt contiguitate probabiles, nec sua numerositate putabiles, ut scrupulo vel insanus hæerere non debeat.

CAPUT X.

Miraculum de muliere, Teodeberta nomine, ab igne liberata (26*). — Chiviacus villa est episcopii Laudunensis, ab ipso oppido interstitio ferme duorum millium distans, in qua vir quidam cum sua conjugue commanens, filiam ex ipsa inter alios liberos extulisse dignoscitur. Quæ annorum nubilium cum habitudinem attigisset, et jucundiori tunc tempore opportunitas substantiæ arrisisset, adolescenti cui-piam nuptum datur. Hunc utriusque parentis affectio sibimet charitudine tanta contraxit, ut sine

(26*) Vide Herman., lib. III, c. 27, in Append.

privatæ rei dispendio juveni cum puella sub eisdem ædibus mensa thorisque forent. Cum igitur in paternis illa cum viro sic ageret, et mira mater diligentia cum causa filia excoleret, non major poterat reperiri puellæ amor ad puerum quam socrus ad generum. Ipsa igitur celebribus eum ornabat induviis, opipare satagebat in epulis, ipsa faciem ac crines eluere, cubitum ituris mollia sternere, quærenti mancipium prima assistere, officium, præter thalamos, in omnibus præoccupare filia, et, ut universam contraham, non matronæ imperium, sed discursus exhibere pedissequæ; nihil tamen adulterinum moliebatur hæc cura. Ut scilicet quasi ad se ei ingendam distraheretur a filia, sed ut ætati lubricæ propriis filiam obsequiis commendaret, et adolescenti totis urbanitatibus accurato filia affectum falliceret.

Interea diaboli versipellis astutia in partem retorquere sinistram quidquid benevola intentione fiebat, et socri per maledicos nævum multæ foeditatis inurerè, quod videlicet nequaquam gratia proliis id faceret, sed ut eidem pro filia sese mutaret. Cum igitur incrementum sumeret in dies tam aboleti-rumoris acerbitas, et mulieris animum concuteret tantæ falsitatis intoleranda malignitas, quanto se sentiebat superillatione probri hujus insontem, tanto ægrius ferebat dici unde quod pietatis studio exercebat, vulgi ipsa verteretur in fabulam. His itaque post aliquod tempus evicta molestiis, cœpit quem tantopere arserat subito fastidire juveniculum, verens ne de cætero nota viveret, si eum quotidie præ oculis haberet; unde non a suo eum, quod satis esset, contubernio dirimere, sed perimere jam destinat. Boni enim consuluisset, si eum solummodo a sui frequentia dimovisset; at illa ad ferrum se contulit, malens hominem de medio fieri quam obscenæ pateret opinioni.

Mulier generum occidendum jubet. — Autumnali itaque tunc tempestate promota cum duobus pueris pactum ex placito locat, vicenos cuique solidos pollicens si eum, uti docebunt sequentia, trucidarent. Erant autem ii, ut fertur, genere Nervii, qui, vindemialibus lucris adacti, in provinciam Laudunensem sese contulerant. Ibidem ergo aliquandiu cum mercedis tum inusitate escæ novitate moratos **D** mulier prælibatâ sponsione aggreditur; iidemque acres ex natura, animo, pretio exacuti, explendo facinoræ coarctantur. Quadam igitur die virum proprium ex industria quidpiam foras acturum dirigit, filiam pariter aliorum falso nacta occasione transmittit. Quibus ab æde digressis penum mulier secreto aperit, conductitios satellites introducit, hocque a foris obserato, generum nec mora ut vinum pransuris exhibeat sollicitare intendit; qui sumpto ocius ladô cellarium reserat, sed priusquam in vas vinâ deponeret, ab iis qui latebant intro pervaditur, et illico strangulatur. Quod factum cum illa rescisset, jubet corpus statim ab ejusdem sceleris auctoribus tolli, et in domus superiora dela-

A tum lecto, quo cum filia cubitare consueverat, suspinari, sabanoque ac vestibus ac si somnolentum operiri.

Exacto interea exiguo temporis spatio, herus **303** domum rediit, ac filia; et de prandio in commune tractare cœperunt, quibus solitum accelerantibus larè, filia mater eloquitur: Vade, ait, et maritum, qui modo dormitum sese deposuit, excitare festina. Procedit ad stratum usque juvencula, soporatum juvenem nomine vocat, tactu quoque morantem provocat; cum ne utique ille compellenti ac vellitanti conjugi responderet, defunctum cunctis compositis palmis inclamitat. Concitatur familia, vicinia glomeratur, tanto miserabilius subito illius illacrymantes casui, quanto justius super ejus intestatione **B** dolebant. Funere igitur ab omnibus verâ animorum ægritudine conclamato, mater generi, imò filia homicida fucatis mœroribus obstrepebat, cæteris placidior ejulabat. Tanto ergo lamentabilius bonas hominis habitudines, lepeditatem morum, verbis elegantiam, scilicet insignia formæ, et ad hæc obtutus prosequeretur invisos, quanto magis infaustæ crudelitatis ausus fieri verebatur apertos.

Pœnitet ac crimen sacerdoti aperit. — Quo talibus modis elato, mulier et eventus utrobique siluit. Verum mulier foedi facinoris conscia ad se versum prima prosiliit et infructuosi pœnitundine criminis acta presbyterum, cujus dioceseos erat, factâ confessione consuluit; a quo tanto malo convenientibus addicta jejuniis, aliquandiu sub eodem medicinæ spiritualis fasce delituit. Plurimò autem emensò tempore inter ipsam et presbyterum oboriri contigit simulates; quam presbyter canonicæ conditionis impatiens, quo atrociori potuit jaculatur probro. Generi necem fronti mulieris impegit. Hoc parentes juvenis ac si terrifico tonitru experrecti, ad prætorium Iberti vicedomini Laudunensis rem referunt. Is quantum in re militari vivacior, tantum extulit in episcopi publicâ procuratione ferocior. Quid verborum laciniis trahor? Vicedominus villæ se intulit, feminam corripit, juri sistit causam exigit, mulier non diffitetur, sententiâ Lauduni ferenda differtur.

Porro dum cum ipsa idem causidicus cognationis ejus aliquos eidem notæ subigeret, in me, ait, unicam his liberis arma contorque. Neminem novæ pro certo consciam iniquitatis objectæ. Erat vero Elinandus per id tempestatis episcopus; vir plane quantum litteraturæ invalidus; tantum administrationi forasticæ, et ecclesiasticæ præsertim institutioni non nescius. Latione igitur sententiæ pontificis traducta in curiam, cum vicedomini hæeret animus quid facto conveniens videretur, a quodam grammatico ei suggeritur, quod digne talis culpa incendi plecteretur; quod illè pro suorum morum acedine cum avida faucè legisset, quasi censuram publicam sua allegatione id roborat. At illa adeo triste iudicium cum sibi accidisse prospiceret, quæ jam div facti pertasâ doluerat, nunc miserabilius sæcul-

huic desperata concutitur, quoque magis ei impræ-sentiarum omnia præciduntur, eo universa animi acies statui futuro exponitur.

Dei genitricis implorat auxilium. Illæsa medio in igne. — Ab apparitoribus itaque postulat ut ad cathedralem misericordissimæ nostræ Matris ecclesiam ire liceat, et quis id profanus abnueret? multo comitatu qui pro puniendæ exitio spectando conveniant, miserabiliter succenturiata progreditur, et media basilica ad suæ purgationis cumulum, reatum proprium sub generali audientia confitetur. Deinceps communis sæculorum Domine pietatem humi imploratura consternitur. Quantis ad eam, quæ neminem miserum aversatur suspiriis, quanto angore rugierit, ipsa ex sequenti testificatur eventu. Inde a suo exsecutore citata, petit ab oratione supplicium. Ecclesia Beati Justi, paululum montis devexo posita, circumstitis illic Britonibus oratorium præstat. Illic ministri vicedomini in promptu habuere tugurium, ad cuius furcam pedibus ac brachiis feminam sola tectam subucula colligantes sumptis ex vinea proxima arundinibus et spinulis. Illius antra tegetis strue multa conferciunt, ignemque subjiciunt. Quo exesa materie congerie in favillam prunasque deposito, mulier consumptis libera nexibus stare videtur in medio

At parentes generi, quem illa peremerat, ejus n-videntes salutem et ereptionem ejus ignis deputantes inertie, animositate sacrilega rursus ad sarmenta, fruticesque concurrunt, focos circa illam usquequaque reficiunt, qui etiam impietate quam rabida, quæ solius fumi vaporibus poterat offocari, liberatam miraculo non credentes, porrectis per ignis medium hastilibus atrocissime fustigabant. Quod solum valde eam focis innocentibus læsit; nam cum tota hæc profligata fuisset ambustio, remanserat item discriminis expers. At vicedominus tantæ spectaculo novitatis attonitus, omnibus nostratium regionum personis et partibus inaudito, barbariem protinus exhorruit rusticanam, eosque a propulsanda jam sancta femina heroica, ut par erat, severitate dispexit, et per officiales extemplo direptis ignibus sibi asciri præcepit. Qua sibi exhibita, dum eam circum circa ex circumstantiis eventum aucupando dispicit, non dico interulam, sed ne crinium vel ciliorum particulam ne minime quidem addictam læsioni comperit, in quo potissimum sola vincula experta ignes obstupuit.

304 Assumpta itaque ille Laudunum pse contendit; et satis copiosiori urbem frequentia ingreditur ad gloriam, quam pridem habuerit cum proficisceretur ad pœnam. Quam vicedominus cum domum propriam divertere potuisset, et curam inflicti doloribus adhibere, beata illa renuit, sed non alias plane ituram quam ad eam, quæ se salvaverat, dixit. Vestigium igitur ad ecclesiam retorquet; media basilica dominæ suæ pro beneficiis nostro tempore

A inauditis gratulatura provolvitur. Indicibile est quid ibidem fuderit lacrymarum. Tacebimus jubilos qui multipliciter singultuum exhalabant, cum nusquam cohibere sese valeret turba videntium, quibus superexcellens, super tantæ subsidio peccatricis generaliter præbebatur exemplum.

Tunc eam vicedominus sola indutam linea cum pavimento hæcres, sublata ab humero lacerna operuit, et post inexplebiles orationes et gratias, a terra exemptam domum ducit. Quam quia hastarum impulsibus læsa erat, et ignium commaculata favillis, balneis, et quibus potuit fomentis, nec non et stratum mollitie mulcens, dum se putat restituere sospitati, post triduum consuluit Deus ipsius sempiternæ salutem; tertio enim die salvatricis suæ manibus spiritum secunda deposuit. A qua plane potuit corporale exitium deprecari, in anima meruit fusa libertate beari; ex quo etiam benedictæ ipsius claruit misericordissimum pectus; quod cum feminæ illi tanta viscera in exteriori periculo prætendisset, post gratiæ suæ experientiam noluit eam mundana denuo conversatione fœdari, sed mox quam cremando imaginariæ sine læsura purgaverat, ad apicem supremæ liberationis eduxit. Vocabatur autem mulier eadem Teodeberta (27).

CAPUT XI.

Miraculum de viro qui quod arari præcepisset B. Mariæ Magdalene festo die plexus fuerat, sospitati redditur. — In Gratianopolitano territorio vir quidam ex vidua, quæ sibi nupserat, privignum habuerat, qui dum vitrico bubulci ferret officium, dies beatæ Mariæ Magdalene natalis obvenerat, quam idem juvenis indictione sacerdotali cum audisset ab opere forensi inhibitam, vitrico agricultum imperanti reverentiam vetitæ solemnitatis objecit. Vocabatur autem idem Petrus. Vicit vitrici jurgantis imperium, bovesque aratro subjungens cum ipsius operis, ac animalium exsecratione prosequitur. Cum ergo jugibus cœpta maledictis illapidat, inutile sibi exauditur ad votum. Nam boves ac utensilia motis subitaneo tonitru elementis, fulmine absumuntur, et ipse qui id fieri exegerat, imprecando, supplicio atrociori quia diuturniori addicitur. Quæ enim bruta ac lignea cœlestis flamma voraverat, eadem ejus pedi extemplo subripuit, quem in brevi cum reddidisset exesum, tibiam quoque pervadens cruris pariter suprema corripuit; carnes namque vorans, nervorum duritia tabidis fluoribus latescente, ossa retexerat, eademque casu quotidiano usque ad geniculum hæc illaque disperserat; ad hæc cruris pulpâ deficiens usque ad ipsa narium inguinumque contigua nudo osse jam male pendulo, pari sententiæ succumbebat.

Cum igitur pro misera sua habitudine, et putori, et pudori suis cœpisset esse parentibus, totum subsidio divino se contulit, et ad quamdam ecclesiam beatæ Mariæ Magdalene nomini dedicatam efferri

(27) Herman. lib. III, c. 27, in Append., eam appellat *Soiburgam*.

se petiit: nec id plane injuria, ut cujus temerata A festivitas occasio punitionis exstiterat, si sibi placeat restituisset amissa, a feminis perrogatur. Dixerat, inquit, mihi funesta mulier quia nunquam coxam, tibiam aut pedem essem habiturus. Cumque aperuisset oculos benedictam cum martyre Virginem adhuc lectulo aestimabat astantes, quibus invisibiliter absentatis, rem refert. Interea ad dominum curritur domus, eique insuspicabilis ille narratur eventus; cunctatur diu. Næcias quæ ferebantur existimat, ab asserentibus tandem victus suis se ædibus infert, videt, vix præ stupore ad fidem se cohibet. Intra idem oppidum fratrem miles habebat unicum, cui super ipsa fortuna statim direxit nuntium, quem ille ex pridianis uxoris fetæ epulis appellavit ebrium; at vero postridie oppidanis jam illo ruentibus frater ille factum videre sustinens credit.

Coepit igitur inibi crebris obsecrationibus mundi B interpellare reginam, ut quod aliis impendebat valentioribus, sibi prorsus impoti non negaret. Contiguum fuerat Natale Dominicum, et miles quispiam sæpe eum intuens basilicam reptando subire, elemosynæ causa in domum propriam declinare suasit. Cum ergo illic aliquandiu desedisset, die quadam ad rivulum proximæ defluentem sese contraxerat, et cruorem, qui veteris vulneris stillabat ex venula, haustis manu laticibus eluebat. Quod procax aliqua mulier attendens intulit. Frustra niteris, Petre, quia nunquam aut coxam, aut tibiam habiturus es deinceps. Hanc Petrus vocem ægerrimo concepit affectu. Ea tempestate præfati uxor militis partu edito decumbebat, miles vero, ut familiaris illa rem gereset, in alteram domum concesserat. Pedissequæ noctu nescio quid acturæ, a camera in domum exterioriorem devenerant, et Petrum subaudiunt **305** crebris planctibus ingementem, quorum gemituum causa hæc fuerat: Virgo et mater super omnia benedicta, cum beato martyre Hippolyto in visione stratui ejus astiterat, quæ martyri, ut jacenti videbatur, imperabat. Restitue, inquit, cum antiquo vigori. Martyr vero imperanti humiliter obsecundans crus, tibiam; pedemque quaquaversum olim sparsa, divinitus ad instar futuræ resurrectionis in puncto compacta, recolligens, corpori ejus ac si surculum arbori coepit subjungere. In qua insertionem tantis torquebatur angoribus ut vicissim non sine clamoribus substridendo, et crebris rictibus, membrorumque motibus quid pateretur indicando, prædictas ancillulas quæ per domum vagabantur acciret.

Irruunt igitur, et illato adjacentis cubili faro, dum hac illacque dispiciunt, duos pedes Petrum et duo habere crura reperiunt. Tantus illico ex hoc intuitu mulieres stupor exanimat ut se non eas quæ venerant, sed mutari in alteras aestimarent. Contrectabant, et vera membra quæ tetigerant, scitebant. At contra inde id tam insolitum sibi provenerat

æstuabant. Tandem difficillime excitatus, quis sibi restituisset amissa, a feminis perrogatur. Dixerat, inquit, mihi funesta mulier quia nunquam coxam, tibiam aut pedem essem habiturus. Cumque aperuisset oculos benedictam cum martyre Virginem adhuc lectulo aestimabat astantes, quibus invisibiliter absentatis, rem refert. Interea ad dominum curritur domus, eique insuspicabilis ille narratur eventus; cunctatur diu. Næcias quæ ferebantur existimat, ab asserentibus tandem victus suis se ædibus infert, videt, vix præ stupore ad fidem se cohibet. Intra idem oppidum fratrem miles habebat unicum, cui super ipsa fortuna statim direxit nuntium, quem ille ex pridianis uxoris fetæ epulis appellavit ebrium; at vero postridie oppidanis jam illo ruentibus frater ille factum videre sustinens credit.

Additur ergo illi miraculo mirum quiddam, quod novum illud Dei opificium, et infantili teneritudine impari prorsus robore, et minus congrua inveni majestate. Coxa distabat a veteri in qua ex cruris alterius asperitate atque grossitie compositio valde diversa videbatur haberi; et hoc erat quod eorum qui eum ante non noverant valde adnitebatur fidei. Non tamen poterat cruri vetusto ad corporis sustentiam ullatenus exæquari; attamen quorsumcunque migrabat, quocunque videbatur in loco, totum divinæ commilitabat laudi; quod in ejus carne tam mirabiliter constiterat celebrari. Anno itaque integro magnificentia miraculi in homine claudicavit. Quo obducto, super omnes creaturas post Filium, et per Filium benedicta cum suo Hippolyto, sub eadem quæ prius venerat et nocte, et figura revertitur. Cujus novum plasma cum jubente piissima martyr beatissimus contrectare coepisset, quidquid illi annotinæ creationi defuerat, excepta teneritudine cutis, et specie novitatis veterano fenori simillime conformatur. Experrectus igitur, et visionis veritatem ex habitus pristini melioratione persentiens, dum superni spectaculi iterationem gestu suo cunctis enuntiat, et fidem facti roborat, et apud Deum, et Dei opera, nil existere imperfectionis acclamat.

Leodegarius Vinariensis episcopus discutit miraculum. — Præterea cum ubique loci rei adeo inusitate ferretur opinio ad Leodegarium Vivariensem, qui nunc advivit, episcopum pervenit relatio, id ipsum plane in Gratianopolitano territorio, unde homo erat oriundus, fieri coeperat, sed in diocesi Vivariensi finis obvenerat. Episcopus ergo insolito omnimodis rumore percitus, cum die quadam plurima procerum frequentia causas acturi coram eo venissent, adfuit et is in cujus domo acta res fuerat eum fratre proprio. Ad quos sic oravit episcopus: « Cum vos inter omnes dioceseos meæ viros veraces, ac conversationis legitimæ norim, obtestor vos coram hac probabiliū præsentia personarum, ut quæ sincerius dici a vobis quæunt super signo illo, quod apud vos gestum prædicatur, referatis in omnium qui præsto sunt audientia, » Qui assurgentes uti relata

sunt retexterunt omnia; a quibus etiam post perorationem ob astantium scrupulum dimovendum, certitudinem sacramenti exegit. Quo præbito, dilatis illico quas dicturi erant causis, pariter episcopus et proceres castrum. adeunt, et hominem in ecclesia turba circumstante reperiunt. Aggreditur Petrum episcopus, et primum de infortunio sciscitatus causas audit cum effectibus. Demum fortunæ recentis eventus inquirens auribus relationem, ac rem obtutibus haurit. Perscrutatur denuo utrum aliquibus conicere valeat argumentis, si eadem sibi essent insita membra quæ prius an altera, respondit ille se nescire: « Non, ait, possum me hac illacque procruris ipsius novitate dispiciendò torquere, vos potius scrutamini, et si in ipso cicatricem repperitis ipsum quod quondam habuerim fore novèritis. » Subtilius quærun, nec mora vulneris signa conspiciunt, nec diffitentur mirabilem Deum.

Igitur recedente episcopo cum ille pro tanta sibi impensa gratia quam Deo redderet vicem cogitaret, ad hoc tandem animum appulit, quatenus a forensi quod omnibus ubique erat factus theatro, Deo victurus soli sub reclusionem secederet, et quia **306** erga se inaudita fecisset, dignum retur ut conveniens Dei magnificentia quid ageret. Itaque divina speculationi sic vacans, cum de omnipotentis beneficio humanæ visitationis præmia nulla jam quæret, invenit diabolus contra ejus immunitatem quid machinarum ingereret. Sciebat plane maximum incentivum ad affectandam Dei genitricem, et ad sperandas magis ac magis ejus misericordias id miraculi omnibus accidisse. Unde nitebatur ex aliqua morum ejus corruptione, divinitus in ipsa perpetrata scdare. Quem ergo insolentissima Deus pietate sanaverat, insolentiori diabolus infestatione pertentat.

Intempesta enim cujuscumque noctis hora dum cubitum sese deponeret, inopinate ad purum sine exuviis species, imo vera effigies sibi mulieris apparet. Quæ cum cætera corporis, tum maxime puerperii ignominiam impudenter ostendens, ad scdus usus lenociniis moliebatur allicere. Porro blanditiis minus agens, hominem terrore mactabat, cum neutro posset, injectis etiam manibus pellicere vi volebat, et quo ille vivacius flagitio resistebat, tanto pestis hinc et inde rabidior incumbabat. Ab illa ergo nocte omnibus se ei noctibus femina ipsa præbebat, et quibus poterat versutiis turpi licentiæ inurebat, intantumque fatigabat ut mane ad se venientibus visitandi gratia vix respondere valeret, vix id quod perpetiebatur edicere.

Cum igitur multis quod ab eo ferebatur veniret in scrupulum, accidit supervenire castro illi quem prælibavimus Vivariensem episcopum. Ea denique nocte quidam equites cum cereis suis pro reverentia proximæ basilicæ, cui ille appendicem habebat cellulam, in ipsius vestibulo vigilabant. Et ecce in ædicula interiori ubi commanebat solita de qua audierant turba perstrepuerunt; ad fenestram itaque sese

propriunt, intro prospiciunt, et in medio Petri conflictum atque mulieris attendunt, quorum ille roboratio præsentia jamjam lassabundus exclamat. Pro Deo stolam sibi ab ecclesia sacerdotalem ocus exhiberi; qua raptim sibi injectâ, collo diabolicæ illius pellicis implicuit. Et in tantum perniciæ illius jugum torsit ut eam pavimento prosterneret, ac penitus suffocaret. Hoc in crastinum milites episcopo referunt. Adest episcopus, victoriam stupet quam per Petrum exercuit Deus, clientes proprios dirigit, qui tecto relecto, et fune demisso, gulæque innexo extraxere anum ingentissimam, et ab oppido elatam addixere sævis ignibus concremandam.

Postquam autem eam Petrus offocavit in cellula, tantus fetor ipsum qui sacris illam armis peremerat et astantes obsedit ut nemini ambiguum foret cadaver turpissimæ cujuscumque existitisse, quod diabolus induisset. Cui opinioni hæc non minimum præstitit argumentum quod in fenestrellula latrinarum panni scissi ac putridi reperti sunt. Et quis hos alios esse putaverit, nisi hos quos circa se impurissimum illud in obvolutione sua cadaver habuerit? Et enim per fenestram illam irruere consueverat. Denique additur a quibusdam, a quodam etiam constat scripturæ mandatum, quod, triumphatò hoc modo diabolo, consilio pontificum Gratianopolitani ac Vivariensis abdicata reclusionem quasi periculosiori statu, monastico contubernio quasi contigui solatii gratia sese contulerit. Quod minus ideo ratum constat, quia Vivariensis episcopus, qui hæc ipsa quæ magna ex parte viderat, domino nostro regi excellentissimo Ludovico, præsentem venerabili Guillelmo Catalaunensi episcopo retulisse dignoscitur, nil tale dixerit. Et hoc quam puerissime a Vivariensi auditum Laudunensi episcopo domino Bartholomæo, et mihi cum ante paucos dies Catalaunensis ipse narraverit, cum Petri monachatum ei, sicut ab aliis audieram, objecissem, Vivariensem nil super hoc dixisse perhibuit. Nec mea vel cujuscumque interest utrum monachus sit, vel non, cum sit credi operæ pretium, ipsum bonum sub quocumque degat proposito habere studium, cui tantum Deus tribuerit post exhibita in se signa triumphum.

Ecce benedicta ista quod desperatissimum est apud homines, quam ambienter efficit. Et certe si in sancto quolibet virò tale quid patravisset, merito id fieri acclamasses, verum in bubulco simplici et omnium inscio, quid, nisi consuetudinariam gratiam, dices? Raro enim alias se mirabilis ipsa glorificat, nisi in iis qui eam rogare nesciunt, aut extremo peccatores sunt. Nec id injuria, quid enim obsequenti sibi dabit ipsa justo, si tantum sit pia ac visceralis averso? nec super hoc ipsa degenerat. Venit Filius suus non justos, sed peccatores vocare (Luc. v, 32). Qua enim ratione humano generi matrem se magis esse monstrabit, quam si offensus sine meritis ad se contrahit?

CAPUT XII.

Miraculum quo B. Virgo adulteram convertit.

Est præterea aliud quiddam relatu breve, exemplo magnificum; cui arrigendæ sunt aures omnium peccatorum. Ex relatione Atrebatensis episcopi mulier quædam fuerat, quæ conjugatum virum quendam a propriæ uxoris latere illecebrosissime **307** distrahebat. Quæ licet aut pretiis, aut voluptatibus acta cum quotidianæ mœchiæ non parceret, et homini misero foedis amoribus obvoluto, jam conjugis etiam memoria ab animo pene deficeret, tamen quoties ad ecclesiam ibat antequam quidpiam oratura precis expromeret, quocunque imaginem benedictæ dominæ nostræ prius sibi videre contingeret, angelicam sibi salutationem qua poterat reverentia exhibebat. *Ave*, inquit, *gratia plena, Dominus tecum*. Conjux itaque viri, quæ sibi adulterinos præferri dolebat amplexus, acerbissimis in æmulam stridebat ardoribus, et cum mariti timore nihil auderet in illam, quanto in publico ne quidem grunnire fas fuerat, tanto rabi- dius apud se fremebunda furebat. Ergo ad beatissimam istam conversio ejus tota sic erat ut ei quæ se a suo fraudabat conjugio, per hujus dominæ potentiam cœlestes imprecaretur iras, atque mulierculæ illius spurcissimas rivalitates non diu pateretur inultas.

Cumque piissimos reginæ cœlestis affectus adversus eam se lamentis jugibus graviter irritasse putaret, ipsa per se benedicta eidem in visu dignanter apparet. « Quare, ait, super muliere illa ultiones a me expetis? ego plane nihil adversus eam possum, quia quotidiana sedulitate illud mihi meum denuntiat gaudium, quo gratius aliquid ab ulla creatura audire non possum. Putasne quod contra hanc pro te debeam irritari, quæ de mea ineffabili gloria quasi commemorans me provocat gloriari. »

Ex quo dicto cum animus femine a solitis imprecationibus penitus desedisset, contigit æmulam sibi quadam die venire obviam; quam veluti a divinis jam desperata judiciis, conviciis lacessere sic intendit: « O turpissima, quot animæ meæ angores infligis, quæ et lenociniis tuis carnem meam a me dirimis, et præsentiam tuam, quam incomparabiliter oderim, mihi obviando opponis? Quam libenter, imo quam debite tuo mala corpori inferrem, quæ quotidianum menti, auribus, ac oculis meis non desinis irrogare dolorem? Ubi enim a continuis non vacat aut thorax aut mensa rancoribus, quid ista quam mihi infers hostilitate crudelius? Restabat unicum illud spei, quod Virgo Dei mater aliquam in te jacularetur ultricem sententiam, sed ab hac omnino jam decidi, ipsa enim mihi dixit, quod ipsum *Ave*, quod sibi depromere quaque die præoccupas, in tantum eam demulceat, ut nullum tibi inconveniens inferre prævaleat. » Quod illa audiens, utrum verum esset, et hæc ab ea audisset argutissime perscrutatur. Quod ea asserente, altera intulit: « A modo, ait, noveris quod nullatenus maritus tuus me dcinceps ad tui injuriam coutetur, et illi

super hoc meam devoveo pudicitiani, quæ meo tam parvo obsequio tantam præstitit indulgentiam. » Unde factum est ut ex eo quo ista castitati se redderet, illa simultatem deponeret, et hoc totum ad salutem utriusque inter omnes feminas benedicta disponderet.

CAPUT XIII

Pro iis itaque peccatricis animæ devotionibus tam liberaliter acceptatis, pro salute etiam corporum in quibus non quæritur nisi communis sospitas animarum, ad ipsius laudem iterum vertamus articulum. *Magnus Dominus et laudabilis nimis, in civitate Dei nostri, in montē sancto ejus (Psal. XLVII, 1)*. Et in quo dicitur magnus, qui exprimi non potest quomodo magnus? Dicit qui melius sentit: mihi major Deus in nullo videtur, quam quod humanitus nobis condescendisse dignatur. Si enim, ut dicitur: « Omnipotentiam parcendo maxime et miserando manifestat (*Orat. Dom. 10 post Pentec.*), » dicam et ego quia nil in Deo sublimius quam quod se homo factus humiliat. Qui sane in eo quod mitis et humilis corde est (*Matth. XI, 29*), se imitandum solummodo proponit, in quo penes ipsum magnificemur ostendit. Unde omnipotens sermo a regalibus sedibus dicitur venisse (*Sap. xviii, 15*). Qui enim cœlo terraque non capitur, majus nihil mirum est quam quod in utero puellæ concipitur. Nec alias, ut mihi videtur, ipse omnipotentior est quam quod creaturæ Conditor intra creaturam contentus est. Nec usque laudabilior quam in quo factus est clementior. Sed hoc in Dei civitate, de qua dicitur: *Gloriosa dicta sunt de te (Psal. LXXXII, 5)*, in qua natus est homo cum eam fundaverit Altissimus ipse. Et quid gloriosius dici de ea potuit quam quod universam regni cœlorum gloriam intra se continuit? Et quis est mons civitatis, nisi Filius virginitatis? Ipse lapis abscisus de monte sine manibus, qui implevit universam terram (*Dan. II, 34, 35*).

Hæc fundatur exsultatione universæ terræ (*Psal. XLVII, 5*), quia per sanctum Spiritum in matrem suscitatur qui est oleum totius ecclesiasticæ lætitiæ. Unde est: *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime (Psal. XLIV, 4)*. Gladio super femur accingitur, dum concreto sibi per Spiritum sanctum corpore circumscribitur; et hoc super femur, quia ex divinitate præcedit quidquid ex genitrice foris assumitur. Hoc etiam facit potentissime, nihil utique magis quam quod fit parvus in Virgine.

Mons Sion. latera aquilonis, civitas Regis magni (Psal. XLVII, 5). Si civitas Dei est in qua Deus habitat, videamus idem habitator unde constat. Mons, si divinitas intelligitur, consequenter latera aquilonis humanitas appellatur: in excellentiam namque deitatis omnis **308** acies spiritualium nititur, quia *Sion contemplatio* interpretatur. Latera aquilonis improvidentiæ sunt antiqui hostis. Quidquid enim a latere est, in profectu mi-

nus est : *Si enim cognovissent, nunquam Dominum A gloriæ crucifixissent (I Cor. II, 8)*. Unde et homo captus dicitur, quia suo impetu ignaviæ addicitur. Mons ergo et latera aquilonis Deus est, et integumentum corporis, quo fallitur aviditas cæca latronis. Et quare non latus, sed latera? Quia duo sunt in quibus sibi improvidus fuit. Alterum, quod ex indebita Dei Filii pervasione jus, quod usurpabat in homines, perdebat antiquum; alterum quod subiturus erat ante tempus perenne tormentum.

Ad hanc civitatem confluunt qui in omnis criminis labyrinthum præruptius ruunt. Istic alienigenæ sunt qui regno cælorum vim faciunt, factique pie violenti diripiunt (*Matth. XI, 12*). Istic Tyrus, qui repellunt omne pondus, et circumstans se peccatum. Unde et Tyrus interpretatur *angustia*. Hic populus ^B Æthiopum (*Psal. LXXXVI, 4*), nigri videlicet fuligine peccatorum, quidquid est peccatis immanius, ad hujus benedictæ tutiorem omni civitate sinum se immergit proclivius. Et ipsa est civitas, in qua qui per affectum non habitant, nullius momenti habent vitas. Quæ quoque lætantium omnium est (*Ibid., 7*), quia quæcunque ad illam piissimam præcordialiter se ingerit, gaudiosæ spei exsors non est. Et quæ sunt portæ Sion, quas diligit Dominus (*Ibid., 2*), nisi æternæ virginitatis, quem prima habuit appetitus, nulli comparanda in tanta sublimitate humilitas : transcendens omnia fidei ac obedientiæ virtus? Quid est Sion, nisi ipsius felicissima anima, in qua supereminuit ejus quem in se continuit divinæ speculationis gloria? Per has exterioris exempli ^C portas nostra addiscit intelligentia quanta in ejus interiori habitu viguerit cælestis urbanitas. Nec ad has Jacob tabernacula valent (*Ibid.*), quia quæcunque exterius exercentur perfunctoria sunt, et spiritualia corporalibus neutiquam æquipollent. Præsertim cum ejus fundamenta fuerint in montibus sanctis (*Ibid., 1*), id est cum Abraham, Isaac, Jacob, David patres, ex quibus Christus, non tam cæremoniis, quam spirituali benedictam hanc filiam suam virtute præcesserint.

Igitur lætetur deserta et invia (Isa. xxxv, 1). Et quid Maria desertius, cujus ad instar angeli ab omni sensu voluptatis extorris fuit animus? Quid magis invium, quæ nunquam mente admiserit vel ^D ipsius legitimæ conjugationis assensum? Potest plane in mente cujuspian vacare appetitus, et patere tamen viæ maritalis adventus. Unde sequitur : *Et exsultabit solitudo (Ibid.)*. Quæ deserta fuit per impassibilitatem, invia etiam per licitorum contemptibilitatem, in tanta solitudine jam exsultat, quia sine præcedentium ac succedentium exemplo constat. Unde et beatam se dicendam ab omnibus generationibus cantat (*Luc. I, 48*). Quæ enim adeo solitaria quam illa quæ totum quod est in creatura prætervolat?

Et florebit quasi liliū (Isa. xxxv, 1). Natura lili est ut desecto solo tenuis stipite si terra obvolvatur, aut aquæ ab imo inferatur, comâ ejus efflo-

reat ac si radicitus hæreat. Virgo radice caruit, quia ad concipiendum Dei Filium usus omnino naturæ defecit. Ab humana ergo dum massa succiditur, humilitatis terra inferius introrsum videlicet sepelitur, sancto pariter Spiritu humectatur. Inde candor divinæ illius humanitatis egreditur, cujus fidelium universitas singulari odore nutritur, cujus folia repanda patent, quia virtutum ipsius claritudines ad nostra se exempla-retorquent. Subtilissimi intus virgularum radioli aureum colorem præferunt, quia omnes ejus motus intrinseci supernæ sapientiæ gloriam promunt. Unde quæ sine humano semine per Spiritum germinavit, per eundem Filii sui membra germinabit, id est germinis causa constabit. Lætabunda exsultat (*Ibid., 2*), cum non tam lætitiâ quam similitudinem lætitiæ exterius affectat. Laudat vero cum ineffabili Deum interius sonoritate glorificat. Unde magnificat ejus anima Dominum, et exsultat spiritus ejus in Deo (*Luc. I, 46, 47*), quod est psallere spiritu, psallere et mente (*I Cor. XIV, 15*).

Gloria Libani data est ei (Isa. xxxv. 2). Libanus dicitur *candor*. Gloria Libani cælestis est speciositas regni. Hæc dominæ illi benedictæ specialius datur, cui ipse Rex gloriæ principaliter obnoxius, ex propriæ carnis collatione dignoscitur. Et quid in cælo ei non obtemperat, cum ipsa suo et omnium Creatori ex parte pene imperat? Deus bone! quantum mentis in illa femina est, quæ, licet proportionaliter, divinum quiddam tota est. Et in terra datur ei decor Carmeli et Saron (*Ibid.*). Carmelus, *cognitio circumcisionis*, Saron *princeps tristitiæ*. Per Carmelum, justos; per Saron, intellige pœnitentes. Loquitur enim Deus *pacem super sanctos suos, et in eos qui convertuntur ad cor (Psal. LXXXIV, 9)*. Cognitio circumcisionis experientia est omnimodæ vitiorum abscisionis, hoc ad sanctos. Principes autem tristitiæ sunt, quorum unus ait : *Venit Jesus peccatores salvos facere, quorum primus ego sum (I Tim., I, 15)*. Effectum autem pro causa ponendo, tristitia peccatum est. Tristitiæ ergo sunt principes qui se non diffitentur potissimum peccatores. Quod totum est dicere : Quidquid innocens, et peccator pœnitens ad Deum possunt habere decoris, totam sui boni originem ad gratiam referant tantæ Genitricis; quæ nisi sic genuisset, sic justus, sic pœnitens nullo ³⁰⁹ modo splendisset. Hi visuri sunt gloriam Domini (*Isa. xxxv, 2*), quia illam, in cujus uteri thalamo de suis gloriatus est nuptiis, cum sui Christi, et eorum quos redemit fructu sunt visione perpetua complexuri. Visuri etiam sunt decorem Dei nostri (*Ibid.*), ipsam scilicet jam clarificatam carnem cui Deo propitio merebimur conformari.

CAPUT XIV.

Apostrophe ad B. Virginem. — Aliquandiu, super omnes benedicta feminas, in tuis laudibus delectati, ad te tandem licet supra modum peccatores, cogitationes ac verba convertimus. Desiderio nostrò ad te laudandam, ad te complectendam satisfacere non

possumus, a te tamen medullitus posse deposcimus. Reverberant nos carnalitatū turbines; verum ad dirimendos illos provocant nos expertæ semper in te dulcedines. His exsatiari, has avidissimis præcordiis combibere satius est quam vivere. Et quis vivit nisi qui te affectualiter sentit? Quis nisi demens non optet emori, si videre te possit moriendo mercari? Nonne est nostræ consummatio gloriæ, si vel possimus inter nos et tuum Filium te mediatricem habere? Ex debito est, Domina, si nostri memineris, propter hoc enim facta; propter hoc es electa, ut apud dulcissimum Filium causam nostram piissima tuearis. Insece cordi et ori nostro tui nominis irremissam memoriam, quam cui dederis, securus dico, quia jam cœlestem incipit prægustare gloriam. Quid enim te dulcius, quid tua recordatione securius? B tibi enim non orare, sed ubique imperare præsto est. Jube ergo ut in præsentī miseria te nobis invisceres, et jam miseria non est. Fac ut quidquid sumus ex te simus, et cum nos tibi feceris, præter tua nil restet ex nobis.

Rhythmus ad B. Virginem, et S. Joannem Evangelistam

Erumnarum et dolorum plena gerens viscera,
De meorum exsecranda peccatorum fovea,
Quorum miser, velim nolim, patior damna,
Te reclamo salvatricem, puritatis domina.
Ad tuorum me factorum mentionem confero.
Te spem meam singularem, te salutem comparto.
Non aspernans me contempnas, dum te, Mater, C
[invoco.

Sed hoc licet sim indignus, fac mihi quod filio,
O beata orbis-omnis pretio valentior!
Tu prædicta Dei voce mundi sub primordio,
Cujus partum tota vatum præconatur concio,
Sola plebis expetenda Christianæ portio.
Virgo, dives prisco pietatum quondam tempore,
His diebus non minora signa da clementiæ;
Nam si taces, o miranda, quæ spes erit veniæ?
Nos repulsos quam crudeles depriment miseriæ!
Graves mei sunt reatus; placa Deum, Domina,
Si te piam sensit olim meretrix Ægyptia,
Virque qui te atque tuum Filium negaverat.
Corde toto te quærentem cur fraudabis venia?
Tui nunquam moris fuit miseros despiciere,
Sed plerumque non rogata consuesti visere:
Quanto magis ergo debes postulata adfore,
Quæ profundo appellaris mentis meæ vulnere [f., vi-
[scere],

Plena Dei, et piorum plena prorsus viscerum,
Super omne quod humanæ linguæ valet studium.
Jam tuorum elucescunt claritates munerum.
Orna mores in me curans quidquid est mortiferum.
Nunquam fuit, nec existit par tibi vel similis.
Toti enim creaturæ superexstas nobilis.
Apud Deum sic vox tua constat impetrabilis

A Ut ad aures Regis regum nulla tam sit habilis.
In nos ergo per maternam respice præcordia,
Atque nostra tu tuæ proli suggere suspiria,
Fluxum carnis atque vagos appetitus tempera;
Rore semper castitatis pectus hoc refrigera,
Omne nequam quod in nobis exsecraris, obrue,
Mores aptos, cor quietum, sancta quæque con-
[gere.

Virus ejus atque dolos pellens, obsta Satanae.
Nec ipsius hortamentis nos permittas cedere.
Sola namque si cœlorum surgis in concilio,
Præcatura piū Patrem cum prædulci Filio;
Succlamabit mox sanctorum tibi juncta concio
Et petita quæque tuo suberunt arbitrio

310 Et, Joannes. tu qui quantæ castitatis con-
[scius,

Tantæ matri, Christo dante, successisti filius.
Audi mea secum vota claris, precor, auribus,
Et a cunctis me diverte pessimis operibus,
Tu, qui terras incolenti mire charus Domine
Exstitisti, tam felici dignus privilegio
Pro tuorum apud ipsum loquere remedio,
Frangens regna mortis, ejus subde nos imperio.
Illi Verbo quod prompsisti quanto est vicinior,
Tanto magis interventum præsta sollicitior.
Prosint tuæ sanctæ preces se deflenti misero,
Ora semper pro multorum peccatorum conscio
Tuæ multum indigemus largitatis munere.
Quid remittat ut offensas Deo differs dicere.
Quidquid enim postulabis consequeris facile.
Ergo tandem exoratus infelices respice.
Da perennem quam amasti castitatem corporis,
Et a cunctis quæ molestant exime contrariis.
Auge sensum, firma pacem, quidquid nocet re-
[move.

A futuris me refrenans facta mala dilue.
O Regina, jam præsentī inelamata carmine,
Custos ejus ac minister præpotens apostole,
Apud eum qui præ cunctis vos probavit agite
Ut dignetur ad se nostros animos erigere.
Passo sane Christo quondam satis estis memores.
Juxta crucis ejus aram quam stetistis flebiles.
Per hanc ergo sanctæ mortis oro vos moestitiam
Impetretis uti nobis Jesu pii gratiam.

D O Maria, quamvis ore te polluto nominem,
Audi tamen, et a culpis interim da requiem.
Jugem quoque hac in vita da tui memoriam.
Da, Maria dulcis tota, in futura gloriam.
O Joannes, digne multum Dei dici gratia,
Nos et omnes qui te quærent in periculis libera.
Etsi corpus tribulatur, mentis pelle nocua,
Comprobetur ex effecto quod sit in te gratia.
Da, Maria, tuis servis animæ munditiam.
Da, Joannes, adversorum vincere molestiam.
Nosmet ambo ad virtutis lineam reducite:
Ut conjungi mereamur claritati cœlica.